

Sprawozdanie stenograficzne

z rozpraw

galicyjskiego Sejmu krajowego

118. posiedzenia I. sesyi IX. peryodu

z dnia 9. lutego 1912.

TREŚĆ.

Urlop p. Męcińskiego.

Głos p. Petruszewicza ze zgłoszeniem imieniem Klubu rusko-ukraińskiego wniesienia protestu przeciw sposobowi prowadzenia obrad 117 posiedzenia sejmowego i przeciw protokołowi tego posiedzenia.

Spis petycyj.

Głos p. Myjaka na poparcie petycji l. s. 9816.

Wniosek p. Gołuchowskiego i tow. w sprawie upaństwowienia gimnazjum realnego w Skałacie z polskim językiem wykładowym.

Wniosek p. Szweda i tow. o zniesienie podatku domowo-klasowego od domów, składających się z jednej lub dwóch części mieszkalnych.

Wniosek p. St. H. Badeniego i tow. w sprawie kolejowego połączenia Buczacz-Potok złoty - Obertyn - Turka (Kołomyja).

Interpelacya p. Głabińskiego i tow. do c. k. Rządu z powodu naruszenia przepisów o polskim języku urzędowym.

Interpelacya p. Krężła i tow. do c. k. Rządu w sprawie nadużyć komendanta c. k. posterunku żandarmeryi w Zassowie.

Interpelacya p. Dr. Kost'a Lewickiego i tow. do c. k. Rządu w sprawie nieprawego usunięcia nauki języka ruskiego w ludowej szkole gminy Kramarzówka, powiatu Jarosław.

Interpelacya p. Stapińskiego i tow. do c. k. Rządu w sprawie nietępienia przez Starostwa pokątnego szynkarstwa po wsiach.

Interpelacya p. Stapińskiego i tow. do c. k. Rządu w sprawie lekceważenia uchwał Rad gminnych przez Władze polityczne przy wydawnictwie koncesyj szynkarskich.

Interpelacya p. Krężła i tow. do c. k. Rządu w sprawie karania grzywnami włóścian w powiecie pilzneńskim przez c. k. Starostwo za rzekome trudnienie się masarstwem.

Interpelacya p. Krężła i tow. do c. k. Rządu w sprawie bezprawnego obciążenia grzywną w kwocie 100 K p. Józefa Szafrąńskiego w Róży, przez c. k. Starostwo w Pilźnie.

Protest p. Korola imieniem Klubu ruskiego przeciw sposobowi prowadzenia narad na 117 posiedzeniu Sejmu krajowego z dnia 3. lutego 1912.

Oświadczenie posłów należących do stronnictw polskich na wniesione przez pp. Lewickiego i Korola przeciw rzekomo niezgodnemu z re-

gulaminem prowadzeniu obrad na 115. posiedzeniu Sejmu krajowego z dnia 20. stycznia 1912.

Oświadczenie p. Lewickiego imieniem Klubu rusko-ukraińskiego, w sprawie Sejmowej ordynacji wyborczej. Głosy pp. Korola, Dudykiewicza, Bilińskiego i J. E. Namiestnika.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ustawy zezwalającej gminie Knihinin-wieś (powiat Stanisławów) na pobór opłat gminnych od czynszów najmu.

Pierwsze czytanie wniosku p. Żardckiego i tow. w sprawie założenia gimnazjum realnego w Leżajsku. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. Wrześniowskiego i tow. w sprawie obsadzania dróg drzewami owocowymi, względnie użytecznymi. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. Kręzła i tow. w sprawie zapomogi dla ludności włościańskiej dotkniętej kłeską myszy polnych i kłeską posuchy. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. Ptaka i tow. w sprawie wynagrodzenia świadków powołanych przez c. k. Starostwa w sprawach urzędowych. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. Myjaka i tow. w sprawie założenia szkoły koszykarskiej w Łącku. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. Myjaka i tow. w sprawie założenia szkoły sadowniczej w Łącku. Uzasadnienie wniosku.

Sprawozdanie Komisji bankowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego o krajowej Centralnej Kasie dla Spółek rolniczych we Lwowie. Uchwalenie wniosków komisji.

Sprawozdanie Komisji sanitarnej o spra-

wozdaniu Wydziału krajowego dotyczącem rozszerzenia i adaptacji szpitala powszechnego w Przemyślanach. Uchwalenie wniosków komisji.

Sprawozdanie Komisji budżetowej w sprawie zapewnienia ze strony kraju wypłaty emerytur, pensyj wdowich i dodatków na wychowanie dzieci dla nauczycieli zakładu dla głuchoniemych we Lwowie. Uchwalenie wniosków komisji.

Sprawozdanie Komisji budżetowej o zamknięciu funduszy krajowych za rok 1910. Uchwalenie wniosków komisji.

Sprawozdanie Komisji przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia funduszu przemysłowego. Uchwalenie wniosków komisji.

Sprawozdanie Komisji budżetowej o sprawozdaniach Wydziału krajowego w przedmiocie budowy szkół ludowych, oraz o wniosku p. Kleckiego w przedmiocie utworzenia funduszu pożyczkowego na budowę szkół w miastach. Uchwalenie wniosków komisji.

Sprawozdanie Komisji solnej o krajowej sprzedaży soli. Uchwalenie wniosków komisji.

Sprawozdanie Komisji kolejowej o czynnościach Departamentu IV. Wydziału krajowego w sprawach kolejowych za czas od 1. lipca 1910 do 30. czerwca 1911. Uchwalenie wniosków komisji.

Sprawozdanie Komisji budżetowej w przedmiocie petycji gminy król. stoł. miasta Lwowa o porękę kraju dla pożyczki 6,000.000 Kor. w obligach kolejowych Banku krajowego na cele inwestycyjne miejskich zakładów elektrycznych. Uchwalenie wniosków komisji.

(Początek posiedzenia o godzinie 11 minut 15 przed południem).

Przewodniczący: JE. Marszałek krajowy Stanisław hr. **Badeni**.

Ze strony c. k. Rządu: JE. c. k. Namiestnik Dr. Michał **Bobrzyński** i c. k. Wiceprezydent Namiestnictwa Stanisław **Grodzicki**

Sekretarze: Mieczysław **Urbański**, Stanisław Henryk hr. **Badeni**, Jan **Wasung**, Zacharyasz **Skwarko**.

Obecnych posłów 121.

Marszałek. Sejm w komplecie, posiedzenie otwieram. Protokół z 116 posiedzenia uważam za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych zarzutów, protokół z 117 posiedzenia jest złożony w biurze sejmowem do przejrzania.

P. Petruszewicz. Proszu o hołos do protokołu.

Прoшу o гoлoс do пpoтoкoлy.

Marszałek. P. Męcińskiemu udzieliłem urlopu na 8 dni. Głos ma p. Petruszewicz do protokołu.

P. Petruszewicz. Wasza Ekscelecje, Pane Marszałku!

Imenem ukraińskoho sojmowoho klubu maju czest' zhołosyty otsim protest tak protyw neważnasty jak i protyw sposobu wedenia zasidania z dnia 3 lutoho seho roku.

Riwnoczasno pidnoszu zamit' netoczno-
sty i ciłkowytoji nezhody z dijsnym cho-
dom narad protokoła z toho zasidania a wy-
wid pýmennyj tak protestu jak i zamitu
budu maw czest' wnesty do ruk waszoji Ekse-
lencyji szcze pered ślidujuczym zasidaniem.

Marszałek. Proszę o odczytanie spisu
Sekretarz p. **Urbański** (*czyta*).

Ваша Ексцеленцие! Пане Мар-
шалку!

Іменем українського соймового клубу маю честь зголосити отсім протест так против неважности як і против спосо-
бови веденя засіданя з дня 3 лютого сего року.

Рівночасно підношу заміт неточно-
сти і цілковитої незгоди з дійсним хо-
дом нарад протоколу з того засіданя,
а вивід письменний так протесту як і за-
міту буду мав честь внести до рук Ва-
шої Ексцеленції ще перед слідуючим
засіданем.

petycyi.

7182. L. s. 9505. Koło Towarzystwa Szkoły ludowej, Kołomyja, przez p. Kleskiego, o subwencyę na bursę im. Kilińskiego — do Wydz. kraj.
7183. L. s. 9506. Waleryan Janiszewski, naucz. Lubaczów, przez p. Stadnickiego, o reaktywowanie w urzędzie nauczycielskim — do kom. szkolnej.
7184. L. s. 9507. Mieszkańcy gm. Przybyły, przez p. Bisa, o niżenie prestacyi szkolnej — do kom. szkolnej.
7185. L. s. 9508. Związek nauczycieli ludowych »Ognisko« w Stanisławowie, przez p. Bilińskiego, o przeniesienie Knihinina do wyższej klasy płac — do kom. szkolnej.
7186. L. s. 9509. Komitet utrzymujący internat dla uczniów seminarjum naucz., Stanisławów, przez p. Dembowskiego, o subwencyę — do Wydz. kraj.
7187. L. s. 9510. Komitet utrzymujący internat dla uczniów seminarjum naucz., Stanisławów, przez p. Dembowskiego, o subwencyę na budowę domu — do Wydziału krajow.
7188. L. s. 9511. Galicyjskie Towarzystwo lekarzy weterynaryjnych, Lwów, przez p. Schnella, o subwencyę na wydawnictwo — do Wydz. kraj.
7189. L. s. 9512. Towarzystwo Ruska Akademiczna Pomicz, Lwów, przez p. Kiweluka, o subwencyę — do Wydz. kraj.
7190. L. s. 9513. Towarzystwo Sokił, Lwów, przez p. Kiweluka, o subwencyę na pokrycie niedoboru kraj. zlotu Sokołów — do Wydz. kraj.
7191. L. s. 9514. Towarzystwo Sokił, Lwów, przez p. Kiweluka, o subwencyę na organizowanie sportu i zabaw ruchowych — do Wydz. kraj.
7192. L. s. 9515. Towarzystwo Sokił, Lwów, przez p. Kiweluka, o subwencyę na pożarnictwo — do Wydz. kraj.
7193. L. s. 9516. Towarzystwo im. św. Mikołaja, Tarnopol, przez p. Dumkę o subwencyę — do Wydz. kraj.
7194. L. s. 9517. Drożnicy krajowi na przestrzeni Rohatyn-Tarnopol, przez p. Dumkę, o uregulowanie stosunków służbowych — do Wydz. kraj.
7195. L. s. 9518. Michał Żelisko, emer. naucz. Mikołajów, przez p. Makucha, o emeryturę — do kom. szkolnej.
7196. L. s. 9519. SS. Bazylianki w Stanisławowie, przez p. Lewickiego, o subwencyę na utrzymanie prywatnego seminarjum żeńskiego — do Wydz. kraj.
7197. L. s. 9520. SS. Bazylianki w Stanisławowie, przez p. Lewickiego, o subwencyę na utrzymanie przyw. szkoły ćwiczeń — do Wydz. kraj.
7198. L. s. 9521. SS. Bazylianki w Stanisławowie przez p. Lewickiego, o subwencyę na utrzymanie internatu — do Wydz. kraj.
7199. L. s. 9522. Mieszkańcy m. Lutowisk, przez p. A. Starucha, o zasiłek z powodu gradobicia — do Wydz. kraj.
7200. L. s. 9523. Mieszkańcy gm. Żurawia przez p. A. Starucha, o zasiłek z powodu gradobicia — do Wydz. kraj.
7201. L. s. 9524. Mieszkańcy gm. Krywka, przez p. A. Starucha, o zasiłek z powodu gradobicia — do Wydz. kraj.
7202. L. s. 9525. Mieszkańcy gm. Skorodne przez p. A. Starucha o zasiłek z powodu gradobicia — do Wydziału kraj.

7203. L. s. 9526. Malwina Stroynowska, wdowa po dyetaryuszu Wydziału kraj., Lwów, przez p. Jahla, o dar z łaski — do Wydz. kraj.
7204. L. s. 9527. Gmina Brzozów, przez p. Czaykowskiego, o budowę kolei do Brzozowa — do kom. kolejowej.
7205. L. s. 9528. Wydział powiatowy Dobromil, przez p. Czaykowskiego, w sprawie bonifikacyi za ubytek w dochodach po zgaśnięciu prawa propinacyi — do Wydziału kraj.
7206. L. s. 9529. Nauczycielstwo w Krościenku, przez p. Bednarskiego, o przeniesienie do wyższej klasy płac — do kom. szkolnej.
7207. L. s. 9530. Urząd parafialny w Krościenku, przez p. Bednarskiego, o subwencyę na ochronkę SS. Służebniczek — do Wydz. kraj.
7208. L. s. 9532. SS. Mazaretanki, Kraków, przez p. Pilata, o subwencyę na internat — do Wydz. kraj.
7209. L. s. 9533. Honorata Pańkowska, wdowa po profesorze Akademii rolniczej, Dubliny, przez p. Stanisł. H. Badeniego, o dodatek do pensyi — do Wydz. kraj.
7210. L. s. 9534. Bleiweiss Izak Zygmunt, naucz. religii mojż. Tarnów, przez p. St. H. Badeniego, o policzenie lat — do kom. szkolnej.
7211. L. s. 9535. Gmina Peczeniżyn i sąsiednie, przez p. Makucha, o zniesienie rogatki na drodze powiat. Kołomyja-Peczeniżyn — do kom. drogowej.
7212. L. s. 9536. Zofia Panastko, wdowa po naucz., Sokał, przez p. Winc. Kraińskiego, o pokrywanie jej kosztów utrzymania w schronisku dla starców w Sokalu — do kom. szkolnej.
7213. L. s. 9537. Gmina Bielańka, przez p. Długosza, o subwencyę na drogę do Szymbarka — do kom. drog.
7214. L. s. 9538. Władysław Pawlik, naucz., Strzeszyna, przez p. Długosza, o przyznanie pięciolecia — do kom. szkolnej.
7215. L. s. 9539. Powiatowe Towarzystwo rybackie, Gorlice, przez p. Długosza, o subwencyę — do Wydz. kraj.
7216. L. s. 9540. Komitet internatu dla uczniów seminarjum naucz. Zaleszczyki, przez p. Tadeusza Cieńskiego, o subwencyę na internat — do Wydz. kraj.
7217. L. s. 9541. Komitet internatu dla uczniów seminarjum naucz. Zaleszczyki, przez p. Tad. Cieńskiego, o subwencyę na pokrycie kosztów dobudówki — do Wydziału krajowego.
7218. L. s. 9542. Towarzystwo Ruska Bursa, Tarnopol, przez p. Kiweluka o subwencyę — do Wydz. kraj.
7219. L. s. 9543. Gmina Smykowce, przez p. Dumkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7220. L. s. 9544. Gmina Kokutkowce, przez p. Dumkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7221. L. s. 9545. Gmina Peczarza, przez p. Dumkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7222. L. s. 9546. Gmina Dryszczów, przez p. Dumkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7223. L. s. 9547. Gmina Derewlany, przez p. Dumkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7224. L. s. 9548. Gmina Olchowczyk, przez p. Dumkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7225. L. s. 9549. Gmina Małaszowce, przez p. Dumkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7226. L. s. 9550. Gmina Iwaczów górny przez p. Dumkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7227. L. s. 9551. Gmina Myszkowice, przez p. Dumkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7228. L. s. 9552. Gmina Baworów, przez p. Dumkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7229. L. s. 9553. Gmina Wiktorów, przez p. Dumkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7230. L. s. 9554. Gmina Horbacze, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.

7231. L. s. 9555. Gmina Tustanowice, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7232. L. s. 9556. Gmina Żuków, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7233. L. s. 9557. Gmina Bortniki, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7234. L. s. 9558. Gmina Sosnów, przez p. Sodomorę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7235. L. s. 9559. Gmina Rakowiec, przez p. Sodomorę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7236. L. s. 9560. Gmina Złotniki, przez p. Sodomorę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7237. L. s. 9561. Gmina Litwinów, przez p. Sodomorę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7238. L. s. 9562. Gmina Sosnów, przez p. Sodomorę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7239. L. s. 9563. Gmina Zarwanica, przez p. Sodomorę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7240. L. s. 9564. Gmina Boków, przez p. Sodomorę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7241. L. s. 9565. Gmina Dołha wojniłowska, przez p. Kurowca, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7242. L. s. 9566. Gmina Wierzchnia, przez p. Kurowca, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7243. L. s. 9567. Gmina Pojło, przez p. Kurowca, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7244. L. s. 9568. Gmina Lecówka, przez p. Kurowca, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7245. L. s. 9569. Gmina Zawój, przez p. Kurowca, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7246. L. s. 9570. Gmina Mostyszczce, przez p. Kurowca, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7247. L. s. 9571. Gmina Krzyworównia, przez p. Kurowca, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7248. L. s. 9572. Gmina Maryampol, przez p. Winniczuka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7249. L. s. 9573. Gmina Knihinin wieś, przez p. Winniczuka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7250. L. s. 9574. Gmina Uście, przez posła Sandaluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7251. L. s. 9575. Gmina Mikulińce, przez p. Sandulaka w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7252. L. s. 9576. Gmina Śniatyn, przez p. Sandulaka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7253. L. s. 9577. Gmina Budziłów, przez p. Sandulaka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7254. L. s. 9578. Gmina Karłów, przez p. Sandulaka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7255. L. s. 9579. Gmina Mikuliczyn, przez p. Sandulaka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7256. L. s. 9580. Gmina Szeszory, przez p. Skwarkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7257. L. s. 9581. Gmina Krowniki, przez p. Skwarkę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7258. L. s. 9582. Gmina Korniów, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7259. L. s. 9583. Gmina Siemirówka, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.

7260. L. s. 9584. Gmina Nahaczów, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7261. L. s. 9585. Gmina Tworyłne, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7262. L. s. 9586. Gmina Bryńce cerk., przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7263. L. s. 9587. Gmina Dobszcze, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7264. L. s. 9588. Gmina Smolnik, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7265. L. s. 9589. Gmina Terpiłówka, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7266. L. s. 9590. Gmina Waporce, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7267. L. s. 9591. Gmina Dobrzanica, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7268. L. s. 9592. Gmina Mużyłowice, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7269. L. s. 9593. Gmina Ruda, przez p. A. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7270. L. s. 9594. Gmina Dźwinogród, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7271. L. s. 9595. Gmina Barańczyce, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7272. L. s. 9596. Gmina Wołcze, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7273. L. s. 9597. Gmina Potutory, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7274. L. s. 9598. Gmina Potutory, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7275. L. s. 9599. Gmina Załuże, przez p. T. Starucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7276. L. s. 9600. Gmina Kryweńka, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7277. L. s. 9601. Gmina Krasne, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7278. L. s. 9602. Gmina Łużek dolny, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7279. L. s. 9603. Gmina Sokołów, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7280. L. s. 9604. Gmina Darachów, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7281. L. s. 9605. Gmina Łopezyn, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7282. L. s. 9606. Gmina Uściczko, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. reformy wyb.
7283. L. s. 9607. Gmina Wasylkowce przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7284. L. s. 9608. Gmina Angelówka, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7285. L. s. 9609. Gmina Widynów, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7286. L. s. 9610. Gmina Probużna, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7287. L. s. 9611. Gmina Towsteńke, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7288. L. s. 9612. Gmina Proszowa, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.

7289. L. s. 9613. Gmina Zaleszczyki małe, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7290. L. s. 9614. Gmina Chmielna, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7291. L. s. 9615. Gmina Jasionów górny, przez p. Kiweluka, w sprawie ref. wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7292. L. s. 9616. Gmina Sosalówka, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7293. L. s. 9617. Gmina Strutyn wyższy, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7294. L. s. 9618. Gmina Opłucko, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7295. L. s. 9619. Gmina Tłuste, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7296. L. s. 9620. Gmina Łyszczatyńce, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7297. L. s. 9621. Gmina Czarnokońce małe, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7298. L. s. 9622. Gmina Bołochów, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7299. L. s. 9623. Gmina Ostrów, przez p. Kiweluka, w sprawie ref. wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7300. L. s. 9624. Gmina Zagórze, przez p. Kiweluka, w sprawie ref. wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7301. L. s. 9625. Gmina Turka, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7302. L. s. 9626. Gmina Szatromińce przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7303. L. s. 9627. Gmina Słynawa wyżna, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7304. L. s. 9628. Gmina Niezuchów, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7305. L. s. 9629. Gmina Ostrynia, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7306. L. s. 9630. Gmina Żurów, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7307. L. s. 9631. Gmina Rusiłów, przez p. Kiweluka w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7308. L. s. 9632. Gmina Perczów, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7309. L. s. 9633. Gmina Romanów, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7310. L. s. 9634. Gmina Bortniki, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7311. L. s. 9635. Gmina Poździeń, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7312. L. s. 9636. Gmina Żuraki, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7313. L. s. 9637. Gmina Suchowola, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7314. L. s. 9638. Gmina Dołżanka, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7315. L. s. 9639. Gmina Ropczyce, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7316. L. s. 9640. Gmina Czerkasy, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7317. L. s. 9641. Gmina Karów, przez posła Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.

7318. L. s. 9642. Gmina Karów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7319. L. s. 9643. Gmina Szelpaki, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7320. L. s. 9644. Gmina Niemszyn, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7321. L. s. 9645. Gmina Nowosielica, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7322. L. s. 9646. Gmina Myszów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7323. L. s. 9647. Gmina Mielnica, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7324. L. s. 9648. Gmina Stararopa, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7325. L. s. 9649. Gmina Kułaczkowce, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7326. L. s. 9650. Gmina Milatyn stary, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7327. L. s. 9651. Gmina Cebłów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7328. L. s. 9652. Gmina Touste, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7329. L. s. 9653. Gmina Lipowice, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7330. L. s. 9654. Gmina Skoryki, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7331. L. s. 9655. Gmina Sanoczek, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7332. L. s. 9656. Gmina Kornie, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7333. L. s. 9657. Gmina Gorajec, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7334. L. s. 9658. Gmina Nastaszczyn, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7335. L. s. 9659. Gmina Pobereże, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7336. L. s. 9660. Gmina Książdów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7337. L. s. 9661. Gmina Międzyborce, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7338. L. s. 9662. Gmina Potok, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7339. L. s. 9663. Gmina Wołodża, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7340. L. s. 9664. Gmina Waniowice, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7341. L. s. 9665. Gmina Uciechowice, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7342. L. s. 9666. Gmina Czartorya, przez p. Lewickiego w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7343. L. s. 9667. Gmina Dobrzany, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7344. L. s. 9668. Gmina Żarniska, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7345. L. s. 9669. Gmina Chlewczany, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7346. L. s. 9670. Gmina Cetula, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.

7347. L. s. 9671. Gmina Sokołówka, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7348. L. s. 9672. Gmina Kołokolin, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7349. L. s. 9673. Gmina Babińce, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7350. L. s. 9674. Gmina Stulsko, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7351. L. s. 9675. Gmina Wykity, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7352. L. s. 9676. Gmina Mikołajów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7353. L. s. 9677. Gmina Torki, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7354. L. s. 9678. Gmina Berezowica mała, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7355. L. s. 9679. Gmina Zbaraż, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7356. L. s. 9680. Gmina Trybuchowce, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7357. L. s. 9681. Gmina Nyrków, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7358. L. s. 9682. Gmina Touste, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7359. L. s. 9683. Gmina Lachowice zarzeczne, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7360. L. s. 9684. Gmina Ochrymowce, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7361. L. s. 9685. Gmina Dupliska, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. wyborczej.
7362. L. s. 9686. Gmina Janówka, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7363. L. s. 9687. Gmina Narajów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7364. L. s. 9688. Gmina Suszyna wielka, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7365. L. s. 9689. Gmina Kamionki, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7366. L. s. 9690. Robotnicy ukraińscy w Niemczech, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7367. L. s. 9691. Robotnicy ukraińscy w Niemczech, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7368. L. s. 9692. Gmina Nastasów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7369. L. s. 9693. Gmina Bielowce, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7370. L. s. 9694. Obszar dworski, Jawcze, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7371. L. s. 9695. Gmina Romanówka, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7372. L. s. 9696. Gmina Winniki, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7373. L. s. 9697. Gmina Połtew, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7374. L. s. 9698. Wiec powiatowy, Brody, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7375. L. s. 9699. Gmina Winniki, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.

7376. L. s. 9700. Gmina Trościanice, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7377. L. s. 9701. Gmina Podborki, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7378. L. s. 9702. Gmina Bełzec, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7379. L. s. 9703. Gmina Krużyki, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7380. L. s. 9704. Piotr Widuchowski, były ogrodnik szpitala św. Łazarza, Kraków, przez p. Leę, o stałe zaopatrzenie — do Wydz. kraj.
7381. L. s. 9705. Marya Ottówna, uczenica Instytutu muzycznego, Kraków, przez pośła Długosza, o zasiłek na śpiew — do Wydz. kraj.
7382. L. s. 9706. Wydział powiatowy Turka, przez p. Loewensteina, o subwencyę na gimnazjum — do kom. szkolnej.
7383. L. s. 9707. Michał Zelisko, emer. naucz., Mikołajów, przez p. Mycielskiego, o podwyższenie emerytury — do kom. szkolnej.
7384. L. s. 9708. Eugenia Sabatowicz, naucz. w Białce, przez p. Bednarkiego, o policzenie lat — do kom. szkolnej.
7385. L. s. 9709. Zofia Boberska, wdowa po naucz. Zamarstynów, przez p. Myjaka, o podwyższenie pensyi — do kom. szkolnej.
7386. L. s. 9710. Miasto Piwniczna i okol., przez p. Myjaka, o most na Popradzie pod Piwniczną i budowę drogi do Leluchowa — do komisji drogowej.
7387. L. s. 9713. Piotr Łucki, były naucz., Dyczków, przez p. Makucha, o pensyę lub zapomogę — do kom. szkolnej.
7388. L. s. 9714. Polskie Tow. gymnast. Sokół, Dawidów, przez p. Abrahamowicza, o subwencyę — do Wydz. kraj.
7389. L. s. 9715. SS. Felicjanki, Przemyśl, przez p. Starzyńskiego, o subwencyę na szkołę ogrodniczo-sadowniczą i gospodarstwa domowego — do Wydziału krajowego.
7390. L. s. 9716. Gmina Czortowiec, przez p. Skwarę, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7391. L. s. 9717. Gmina Nikłowice, przez p. Skwarę w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7392. L. s. 9718. Gmina Kryczka, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7393. L. s. 9721. Gmina Ładyczyn, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7394. L. s. 9722. Gmina Artyszców, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7395. L. s. 9722. Gmina Sarniki, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7396. L. s. 9724. Wiec w Tyśmienicy, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7397. L. s. 9725. Gmina Lisowce, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7398. L. s. 9726. Gmina Dolina, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7399. L. s. 9727. Gmina Korczmin, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7400. L. s. 9728. Gmina Semakowce, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7401. L. s. 9729. Gmina Konkolniki, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7402. L. s. 9730. Gmina Stary Sambor, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7403. L. s. 9731. Gmina Białobóżnica przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7404. L. s. 9732. Gmina Łomna, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.

7405. L. s. 9733. Gmina Nowosiółki skałackie, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7406. L. s. 9734. Gmina Suszyczyna, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7407. L. s. 9735. Gmina Hrebenne, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7408. L. s. 9736. Gmina Rzeszniate, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7409. L. s. 9737. Gmina Harbuzów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7410. L. s. 9738. Gmina Mrozowica, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7411. L. s. 9739. Gmina Lużek górny, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7412. L. s. 9740. Gmina Hiniowice, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7413. L. s. 9741. Gmina Busowiska, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7414. L. s. 9742. Gmina Dewiatyr, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7415. L. s. 9743. Gmina Białoobóz, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7416. L. s. 9744. Gmina Wołosów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7417. L. s. 9745. Gmina Węldziż, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7418. L. s. 9746. Gmina Sieniawa, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7419. L. s. 9747. Gmina Dmytrowice, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7420. L. s. 9748. Gmina Wola Zaleska, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7421. L. s. 9749. Gmina Szydły, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7422. L. s. 9750. Gmina Wołkowce, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7423. L. s. 9751. Gmina Łoszniów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7424. L. s. 9752. Gmina Lisko, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7425. L. s. 9753. Gmina Kościelniki, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7426. L. s. 9754. Gmina Koropuż, przez p. Lewickiego, w spr. ref. wyb. — do kom. ref. wyb.
7427. L. s. 9755. Gmina Spasów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7428. L. s. 9756. Gmina Małkowice, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7429. L. s. 9757. Gmina Ospirów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7430. L. s. 9758. Gmina Sielec, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7431. L. s. 9759. Gmina Popiele, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7432. L. s. 9760. Gmina Wiśniowczyk, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7433. L. s. 9762. Gmina Gaje, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7434. L. s. 9763. Gmina Ottyniowice, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.

7435. L. s. 9764. Gmina Firlejów, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7436. L. s. 9765. Gmina Nadiatycze, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7437. L. s. 9766. Gmina Słobódka górna, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7438. L. s. 9767. Gmina Olszanica, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7439. L. s. 9768. Gmina Dniestrzyk dębowy, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7440. L. s. 9769. Gmina Turylcze, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7441. L. s. 9770. Gmina Zubrze, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7442. L. s. 9771. Gmina Czernichowce, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7443. L. s. 9772. Gmina Zakomarze, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7444. L. s. 9773. Gmina Bilinka mała, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7445. L. s. 9774. Gmina Okno, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7446. L. s. 9775. Gmina Sorocko, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7447. L. s. 9776. Gmina Bełetuja, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7448. L. s. 9777. Gmina Dźwiniacz, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7449. L. s. 9778. Gmina Sambor, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7450. L. s. 9779. Gmina Jasiennica solna, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7451. L. s. 9780. Gmina Brzeźciany, przez p. Lewickiego, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7452. L. s. 9781. Gmina Horożanka, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7453. L. s. 9782. Gmina Trościaniec, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7454. L. s. 9783. Gmina Stańkowa, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7455. L. s. 9784. Gmina Stryhaniec, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7456. L. s. 9785. Gmina Staje, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7457. L. s. 9786. Gmina Czychowice, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7458. L. s. 9787. Gmina Ludwinówka, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7469. L. s. 9788. Gmina Sadki, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7460. L. s. 9789. Gmina Kossów, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7461. L. s. 9790. Gmina Borysy, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyb.
7462. L. s. 9791. Gmina Wilamowice i sąsiednie, przez p. Bilińskiego, o poprowadzenie kolei Oświęcim, Kęty względnie do Żywca — do kom. kolejowej.
7463. L. s. 9792. Gmina Przecieszyn, przez p. Bilińskiego, o poprowadzenie kolei Oświęcim, Kęty względnie do Żywca — do kom. kolej.

7464. L. s. 9793. Gmina Hecznarowice, przez p. Bilińskiego, o poprowadzenie kolei Oświęcim, Kęty względnie do Żywca — do kom. kolej.
7465. L. s. 9794. Gmina Łęki, przez p. Bilińskiego, o poprowadzenie kolei Oświęcim, Kęty względnie do Żywca — do kom. kolej.
7466. L. s. 9795. Gmina Pisarowice, przez p. Bilińskiego, o poprowadzenie kolei Oświęcim, Kęty względnie do Żywca — do kom. kolej.
7467. L. s. 9796. Gmina Bielany, przez p. Bilińskiego, o poprowadzenie kolei Oświęcim, Kęty względnie do Żywca — do kom. kolej.
7468. L. s. 9797. Gmina Kobiernice, przez p. Bilińskiego, o poprowadzenie kolei Oświęcim, Kęty względnie do Żywca — do kom. kolej.
7469. L. s. 9798. Gmina Skidziń przez p. Bilińskiego, o poprowadzenie kolei Oświęcim, Kęty względnie do Żywca — do kom. kolej.
7470. L. s. 9799. Gmina Stara wieś dolna, przez p. Bilińskiego, o poprowadzenie kolei Oświęcim, Kęty względnie do Żywca — do kom. kolej.
7471. L. s. 9800. Gmina Stara wieś dolna, przez p. Bilińskiego, o poprowadzenie kolei Oświęcim, Kęty względnie do Żywca — do kom. kolej.
7472. L. s. 9801. Lwowskie Towarzystwo właścicieli realności, Lwów przez posła Schätzla, przeciw zamierzonej podwyżce dodatków krajowych do podatku domowo-czynszowego — do kom. budżetowej.
7473. L. s. 9802. Polskie Towarzystwo gimnastyczne Sokół, Zabłotów, przez p. Schätzla, o subwencyę — do Wydziału kraj.
7474. L. s. 9803. Wydział powiatowy Brzeżany, przez p. Schätzla, przeciw wyłączeniu gmin Chorobrow, Chorościc, Płaucza mała i wielka, z okręgu politycznego Brzeżany, a wcieleniu ich do okręgu zborowskiego — do kom. administracyjnej.
7475. L. s. 9804. Szabas Eliasz, dzierżawca rogatek krajowych Brzeżany, przez posła Schätzla, o przyznanie bonifikacy i zwolnienie z dzierżawy myt krajowych — do Wydziału kraj.
7476. L. s. 9805. Bursa im. T. Kościuszki, Złoczów, przez p. Schätzla, o subwencyę — do Wydziału kraj.
7477. L. s. 9806. Bursa żydowska, Złoczów, przez p. Schätzla, o subwencyę — do Wydziału kraj.
7478. L. s. 9807. Domicela Topolnicka, wdowa po nauczycielu, Lwów, przez p. Merunowicza, o dodatek do pensyi — do kom. szkolnej.
7479. L. s. 9808. Bursa rzemieślnicza pod wezwaniem św. Stanisława Kostki, Kołomyja, przez posła Kleskiego, o subwencyę na kupno domu — do Wydziału kraj.
7480. L. s. 9809. Gmina Szczawnica wyżna, przez p. Bednarskiego, o subwencyę na budowę ochronki — do Wydziału kraj.
7481. L. s. 9810. Dr. Szymon Meth, lekarz pomocniczy przy szpitalu w Jasle, przez p. Germana, o veniam aetatis — do kom. petycyjnej.
7482. L. s. 9811. Emma Hoffmann, przewod. szkoły przemysłowej żeńskiej „Stow. pracy kobiet“ Przemysł, przez posła Bandrowskiego, o subwencyę — do Wydziału kraj.
7483. L. s. 9812. Antonina Helena J. Derhalewicz, emer. naucz. Rozdół, przez p. Bandrowskiego, o policzenie lat — do kom. szkolnej.
7484. L. s. 9813. Zwierzchność gminy w Przewodowie, przez posła Bandrowskiego, o uwolnienie od prestacyi szkolnej — do kom. szkolnej.
7485. L. s. 9814. Mieszkańcy Nowego Targu, przez posła Myjaka, w sprawie skasowania propinacyi winnej — do kom. administracyjnej.
7486. L. s. 9815. Maurycy Herz, dzierżawca propinacyi, Nowy Targ, przez p. Myjaka, w sprawie podwójnych opłat od wina — do kom. administracyjnej.
7487. L. s. 9816. Rozalia Mendler, Rogoźniak, przez p. Myjaka, w sprawie poboru opłaty szynkarskiej — do kom. administracyjnej.

Marszałek. Do tej petycyi prosił o głos p. Myjak. Udzielam mu głosu.

P. Myjak. Wysoki Sejmie!

Prosiłem o głos, albowiem w petycyi Rozalii Mendler z Rogoźnika pow. Nowy Targ zbyt są ważne momenta poruszone, iżby je bez podkreślenia w Wysokiej Izbie pominąć.

Rozalia Mendler twierdzi w swojej petycyi, że rekursa szynkarzy pow. Nowy Targ wcale do komisji apelacyjnej nie dochodzą, lecz że są przez c. k. Starostwo załatwiane.

Na poparcie swego twierdzenia cytuje Jana Łosia z Leśnicy, Wojciecha Zembala z Lasku, Hatońską z Zakopanego i Józefa Pawluszkiwicza z N. Targa. Od siebie dodają,

że od kilkunastu szynkarzy z powiatu N. Targ dostałem listy z zażaleniem, że ich rekursa do komisji apelacyjnej nie dochodzą.

Jeżeliby ten fakt zgodny był z prawdą, tedy rzeczywiście władza administracyjna dopuszczałaby się jakowegoś nadużycia.

Być jednak może, że podobne twierdzenie powstało na podstawie nieotrzymywania odpowiedzi na rekursa od komisji apelacyjnej a wtedy zachodziłby bardzo smutny fakt opieszałości i lekceważenia często bardzo słusznych zażaleń rekurentów.

Następnie petentka imieniem szynkarzy p. N. Targ, żali się, że zupełnie słuszne i rzeczowe powody rekursów wcale przez komisję apelacyjną nie bywają uwzględniane.

I rzeczywiście smutny to bardzo fakt, jeżeli niektóry szynkarz, obliczający dochód swój ze szynku przeważnie ze względu na jarmarki, podaje urzędownie stwierdzony fakt, że jarmarki z powodu zaraźliwej choroby bydłowej były zamknięte przez 8 miesięcy wnosi prośbę o zniżkę opłaty szynkarskiej a przynajmniej o zwłokę ratałną i ani jednego ani drugiego nie uzyskuje.

Ze względu tedy na to co przytoczyłem proszę o pomyślne załatwienie niniejszej petycji.

Marszałek. Proszę o odczytanie dalszego spisu petycji.

Sekretarz p. **Urbański** (*czyta*):

7488. L. s. 9817. Wojciech Zenbala, szynkarz w Lasku, przez p. Myjaka, w sprawie poboru opłaty szynkarskiej — do kom. administracyjnej.
7489. L. s. 9818. Jan Łaś, szynkarz, Leśnica, przez p. Myjaka, w sprawie poboru opłaty szynkarskiej — do kom. administracyjnej,
7490. L. s. 9819. Towarzystwo Szkilna Pomicz, Lwów, przez p. Kiweluka o subwencję — do Wydziału kraj.
7491. L. s. 9820. Gmina Żywaczów, przez p. Makucha, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7492. L. s. 9821. Gmina Żurawica, przez p. Skwarka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7493. L. s. 9822. Gmina Oleszków, przez p. Kiweluka w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7494. L. s. 9823. Gmina Broszniów, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7495. L. s. 9824. Gmina Kosów, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7496. L. s. 9825. Gmina Tudorkowice, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7497. L. s. 9826. Gmina Bukówna, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7498. L. s. 9827. Gmina Szulhamówka, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7499. L. s. 9828. Gmina Muchówka, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7500. L. s. 9829. Gmina Kasperowce, przez p. Kiweluka, w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7501. L. s. 9830. Ksieni klasztoru św. Kingi w Starym Sączu przez p. Germana, o podwyższenie subwencji na nauczycielki świeckie — do Wydziału kraj.
7502. L. s. 9831. Glikerya Kmiecik, wdowa po nauczycielu, Czerniowce, przez p. Makucha, o polepszenie bytu — do kom. szkolnej.
7503. L. s. 9832. Gmina Nowosiółki, przez p. Makucha w sprawie reformy wyborczej — do kom. ref. wyborczej.
7504. L. s. 9834. Stała delegacja techników polskich Lwów, przez członka Sejmu Fiedlera, w sprawie przechodzenia zasobów węgla kamiennego w okręgu krakowskim w ręce niemieckie — do kom. górniczej.
7505. L. s. 9837. Bank rękodzielniczy, Tarnów, przez p. Tertila, o subwencję na popieranie rękodzielnictwa — do Wydziału kraj.
7506. L. s. 9838. Polskie Towarzystwo gimnastyczne Sokół, Czerniowce, przez p. Tertila o subwencję — do Wydziału kraj.
7507. L. s. 9839. Gmina i Reprezentacja powiatowa w Cieszanowie — przez p. Kozłowski, o założenie realnego gimnazjum w Lubaczowie — do kom. szkolnej.

7508. L. s. 9840. Dr. Stan. Dutkiewicz, prezes stow. stróżów »Braterstwo«, Tarnów, przez p. Tertila, o subwencyę — do Wydziału kraj.

Marszałek. Proszę o odczytanie wniosków i interpelacyi.

Sekretarz p. **Urbański.** (*czyta*). Wniosek p. **Gołuchowskiego** i tow. w sprawie upaństwowienia gimnazjum realnego w Skałacie z polskim językiem wykładowym.

Wniosek p. **Szweda** i tow. o zniesienie podatku domowo-klasowego od domów, składających się z jednej lub dwóch części mieszkalnych.

Wniosek p. St. H. **Badeniego** i tow. w sprawie kolejowego połączenia Buczacz-Potok złoty-Obertyn-Turka (Kołomyja).

Interpelacya p. Głębińskiego i tow. do c. k. Rządu z powodu naruszenia przepisów o polskim języku urzędowym.

Interpelacya p. Krężła i tow. do c. k. Rządu w sprawie nadużyć komendanta c. k. posterunku żandarmeryi w Zassowie

Interpelacya p. Stapińskiego i tow. do c. k. Rządu w sprawie nietępienia przez Starostwa pokątnego szynkarstwa po wsiach.

Interpelacya p. Stapińskiego i tow. do c. k. Rządu w sprawie lekceważenia uchwał Rad gminnych przez Władze polityczne przy rozdawnictwie koncesyi szynkarskich.

Interpelacya p. Krężła i tow. do c. k. Rządu w sprawie karania grzywnami włóścian w powiecie pilźnieńskim przez c. k. Starostwo za rzekome trudnienie się marnarstwem.

Interpelacya p. Krężła i tow. do c. k. Rządu w sprawie bezprawnego obciążenia grzywną w kwocie 100 K p. Józefa Szafrąńskiego z Róży przez c. k. Starostwo w Pilźnie.

Sekretarz p. Stanisław Henryk **Badeni** (*czyta*):

Interpelacya posła Dr. Kość'a Łewyckoho i towarzysziw do c. k. Prawytelstwa w sprawie bezprawnoho usunenia nauky ruskoho jazyka w narodnij szkoli w hromadi Kramariwka, powitu Jarosław.

Інтерпеліяція посла Дра Костя Левицького і товаришів до ц. к. Правительства в справі безправного усунення науки руського язика в народній школі в гроді Крамарівка, повіту Ярослав.

Marszałek. Pierwsze czytanie odczytanych wniosków umieszczę na porządku dziennym jednego z najbliższych posiedzeń interpelacye zaś odstąpię komisarzowi rządowemu.

Przeciw posiedzeniu 117-temu został wniesiony jeden protest. Proszę o odczytanie go.

Sekretarz p. Stanisław Henryk **Badeni** (*czyta*):

Do Jeho Eksc. Marszałka krajewoho Stanysława Gr. Badenioho.

До Его Екск. Маршалка краєвого Станислава гр. Баденього.

Protiw postupowanju i nesohłasnomu z regulaminom sojmowym wedeniu rozpraw na 117. zasidaniu Hałyckoho Sojmu krajewoho wnosiat' podpysawszyi sia po mysły § 76. regul. sojm. ślidujuszczyj protest

Против поступованю і несогласному з регуляміном соймовим веденю розправ на 117 засіданю галицького Соїму краєвого вносять підписавшіи ся по мысли § 76 регул. сойм, слідуючий протест.

W sprawozdaniu stenograficznym z rozpraw 117. zasidania hałyckoho Sojmu krajewoho jest' stwerczene, szczo czerez ciłyj czas zasidania trewały neprerywno swysty, kryky, i bytie pultamy.

В справозданю стенографічним з розправ 117 засіданя галицького Соїму краєвого єсть стверджене, що через цілий час засіданя тревали непреривно свисти, крики і біте пультами.

Z toho śliduje, szczo o perewedeniu jakoj nebud' dyskusyj i narad sojmowych ne mohło buty riczy, tak jak fizyczno nemożliwe było czuty, o szczo sia rozchodyt', a tym menšie ne mohły zhołoszuwaty poodynoki posły w czas zahalno wzhladno specjalnoj dyskusyjy swoich wneseń. Ne może takoz w znaczenju prawnim buty besida o perewedeniu narad, tak jak substrat i soderżanije seho, szczo mnymo było predmetom narad na zasidaniju ne było poodynokym posłam znane.

З того слідує, що о переведеню якоїнебудь дискусії і нарад соймових не могло бути річи, так як фізично неможливе було чути, о що ся розходить, а тим менше не могли зголошувати поодинокі послы в час загальної взглядию спеціальної дискусії своїх внесень. Не може також в значеню правнім бути бесіди о переведеню нарад, так як субстрат і содержаніє сего, що мнимо було предметом нарад на засіданю не було поодиноким послам знане.

W wydu takoho stanu riczej mnymi

В виду такого стану річей мними

riszenia na tym zasiedaniu uchwaleni są nieważni, a to tak z stanowiska prawnego samego regulaminu sejmowego (§ 39, 52—69. regul. sejm.) jak z względu na to, że mimiczne połączanie w Sejmie jakiejś sprawy, bez dania możności poddaniom posłom brania udziału w dyskusji jest tylko fikcją faktów niezgodną z prawem Sejmu.

Z tych względów wnoszą podpisywający się protest i wnoszą na wyczytanie jego na zasiedaniu i dołączenie do protokołu.

Dr. Korol, Dr. Hanczakowski, Dr. Krynycki, Tracz.

Marszałek. Przeciw protestowi, który został wniesiony co do 115. posiedzenia z dnia 20. stycznia br. wniesiono oświadczenie, o którego odczytanie proszę.

Sekretarz p. **Urbański** (czyta):

Oświadczenie!

P. P. posłowie: dr. Kost' Lewicki i tow. tudzież dr. Korol i tow. wnieśli do rąk J. E. Marszałka krajowego dwa protesty przeciwko niezgodnemu z regulaminem prowadzeniu obrad na 115. posiedzeniu I. sesji IX. peryodu Sejmu krajowego z dnia 20. stycznia 1912 r.

Nie mogąc tych protestów, zdaniem naszym zupełnie nieuzasadnionych pozostawić bez odpowiedzi — podpisani posłowie oświadczają co następuje:

Stwierdzić należy przedewszystkiem, że o ile w obu protestach, o których, tu mowa, powtarza się twierdzenie, że na posiedzeniu sejmowym z 20. z. m. postępowano niezgodnie z regulaminem, to zarzut ten może odnosić się jedynie i wyłącznie do P. T. posłów protestujących, i do nikogo innego. Tych kilkunastu posłów starało się rzeczywiście planowo i z największym natężeniem sił swoich zakłócać porządek obrad Sejmu, posługując się przytem rozmaitymi instrumentami. Zresztą cała Izba zachowywała się spokojnie, i będąc zgromadzoną w wymagany regulaminem komplecie, przy ścisłym zachowaniu wszelakich warunków formalnych, wymaganych do ważności uchwał, załatwiała sprawy, stojące na porządku dziennym.

Pomimo wrzawy, czynionej przez P. T. posłów protestujących J. E. Marszałek krajowy kierował w ten sposób rozprawami, że protestujący posłowie nie mogli przytoczyć ani jednego zarzutu, ani jednego szczegółu przedmiotowego, któryby w myśl przepisów regulaminu uzasadniał zarzut nieważności zapadłych uchwał.

Na uzasadnienie swoich protestów nie mają też oni żadnego innego argumentu, jak tylko ten jedyny, że »nie słyszeli« obrad. Naturalnie, że nie słyszeli ich, ponieważ podczas obrad Sejmu zajmowali się trąbieniem, gwizdaniem i t. d. — a nie tem, co stanowiło przedmiot rozpraw Sejmu. Regulamin sejmowy nie zawiera jednak żadnego postanowienia, któreby wymagało, ażeby wszyscy posłowie słyszeli rozprawy, i to pod rygorem nieważności uchwał. I dlatego też protesty, oparte li na tym jednym argumentie, że protestujący nie słyszeli obrad, pozbawione są wszelkiej prawnej podstawy — tak samo, jak i żądanie, wyrażone w proteście pp. dra Kost'a Lewickiego i tow., ażeby protokolarnie stwierdzono, czy można było słyszeć rozprawy albo nie?

W końcu muszą podpisani stwierdzić jako okoliczność znamienne, iż w jednym z wymienionych tu protestów uważają się na to, iż »nie słyszeli« rozpraw na posiedzeniu sejmowym z 20 z. m. nawet tacy posłowie, którzy notorycznie na tem posiedzeniu nie byli obecni.

We Lwowie, dnia 9. lutego 1912.

Garapich, Czaykowski, Jędrzejowicz, Hupka, Wodzicki, Lewakowski, Zdz. Obertyński, Michałowski, Gorayski, Tad. Wrześniowski, Rutowski, Loewenstein, Głabiński, Bednarski, Urbański, W. Korytowski, Schnell, Maryewski, Krzczunowicz, Kozłowski, Pilat, Cipser, A. Theodorowicz, Landau, Abrahamowicz, Tad. Cieński, Baworowski, Wereszczyński, St. H. Badeni, Stapiński, Cielecki, Konopka, Germann, T. Merunowicz, Bandrowski, Sare, Bojko, Kędzior, Witos, Jedynek, Ptak, Krężel, E. Mycielski, Styła, Jampolski, Schätzel, Stadnicki, Myjak, Jaworski, Maiss, Jahl, Leo, Wassung, Duleba, Fiedler, Rittel, Ciuchciński, Starzyński, J. Brunicki, Jabłoński, Moysa, A. Lubomirski, Horodyski, Halban,

рішення на тім засіданню ухвалені суть неважні, а то так з становища правного самого регуляміну соймового (§ 39, 52—69. регул. сойм.) як з взгяду на тоє, що мімічне полагоджуванє в Соймі якої небудь справи без даня можности поодиноким послам браня участі в дискусії єсть тільки фікцією фактів незгідною з повагою Сойму.

З тих взгядів вносять подписавшии сей протест і вносять на відчитанє его на засіданню і долученє до протоколу.

Др. Король, Др. Ганчаковський, Др. Криницький, Трач.

Bernadzikowski, J. Korytowski, Z. Tarnowski, St. Mycielski, Dąbski, Onyszkiewicz, Cie-luch, Götz, Bis, Tyszkiewicz, Laskowski, Federowicz, Czartoryski, Gołuchowski, Skrzyń-ski, Piniński, Gniewosz, Sala, Skarbek, Kleski, Krzysztofowicz.

Marszałek. Przed przejściem do porządku dziennego prosił o głos p. Lewicki.

Udzielam mu głosu.

P. Lewicki. Wysokij Sojme!

Ja zhołosyw sia do hołosu pered pry-stupłeniem do porjadku dnewnoho, szczo by suprotyw podij poslidnych dniw, jaki obny-mały perehowory polsko-ruski w sprawi refor-my wyborczoji do hałyckoho Sojmu imenom ukraińskoho klubu sojmowoho złożyty otsju deklaracyju.

Wstupajucy pered 3 rokamy w sej Sojm ukraińsko-ruski posły złożyły na wstupi narad sojmowych zastereżenie, szczo Sojm w teperisznim jeho składi uważajut pokły-kanym łysz do nadania naszomu krajewy nowoji, demokratycznej nacyonalno sprawe-dływoji ordynacyji wyborczoji, a natomist' widmowlajut' jemu politycznoji i suspilnoji kompetencyji wydawały jakinebud' prawni normy w yśszych naprjamach żytia suspilno-politycznoho naszoho kraju.

Iducy za otsym kłyczem ukraińsko-ruski posły wnesły zaraz na perszij sesyji toho Sojmu projekt reformy wyborczoji, w kotrij czyslaczysz' z koniecznostyju supro-tyw składu toji Pałaty i suprotyw stanowy-ska prawytelstwa centralnoho ne dwyhnuło zasady zahalnoho riwnoho, bezposerednoho i tajnoho prawa wyborczoho.

(P. Skwarko: Naj żyje zahalne, tajne, bezposeredne, riwne prawo wyborcze!)

Koły czerez perszi dwa roky dijalnosti toho Sojmu biliszist' polska łehkoważyła sobi sprawu wyborczoji reformy widkładajucy jeji raz poraz z odnoji sesyji na druhu se-syju, a naszi domahania w imia dobra szy-rokych mas narodnych i w interesi swobid-noho rozwoju naszoho ukraińsko-ruskoho na-roda tut stawłeni, buły ignorowani sojmo-woju biliszostyju polskoju, tohdy naszi posły buły prymuszeni swoim riszuczym wystupom w osinnij sesyji roku 1910 postawyty sprawu reformy wyborczoji do hałyckoho Sojmu jako persze pytanie krajewoji naszoji polityky.

I tohdy aż rozpoczały sia poraz per-szj seryjozni narady w sprawi reformy wy-borczoji do hałyckoho Sojmu, ale ony ne doweły do požadanoho uspicchu.

Ta wid toji perszoji borby pryjšło do zawiszenia orużja czy do zakłuczenia myra miż namy na poslidnim zasadaniu sojmowim z r. 1910 i tohdy my załóżyły riszuczjy protest protyw odnostoronnomu traktowaniu sprawy reformy wyborczoji zi storony bil-szosty polskoj i zajawyły my, szczo my ho-

Високій Соїме!

Я зголосив ся до голосу перед при-ступленем до порядку дпєвного, щоби супротив події послїдних днїв, які обни-мали переговори польско-рускї в справї реформи виборчої до галицького Соїму іменем українського клубу соїмового зложити отсю декларацію.

Вступаючи перед 3 роками в сей Соїм українсько-рускї послаи зложили на вступї нарад соїмових застережене, що Соїм в теперїшнім его складї уважають покликаним лиш до наданя нашому кра-єви нової, демократичної національно справедливої ординації виборчої, а па-томість відмовляють ему політичної і су-спільної компетенції видавати якїнебудь правні норми в иньших напрямх житя суспільно-політичного нашого краю.

Ідучи за отсим кличем українсько-рускї послаи внесли зараз на першїй сесїї того Соїму проєкт реформи виборчої, в котрій числячись з koniecznostyju супро-тив складу тої Палати і супротив ста-новиска правителства центрального не двигнуло засади загального рівного, без-посередного і тайного права виборчого.

(Най жне загальне, тайне, безпосе-редне, рівне право виборче!)

Коли через перші два роки діяль-ности того Соїму більшість польска лє-коважила соби справу виборчої реформи відкладаючи єї раз пораз з одної сесїї па другу сесїю, а нашї домаганя в імя добра широких мас народних і в інте-ресї свобідного розвою нашого українсь-ко-русского народа тут ставленї, були ігнорованї соїмовою більшостію поль-скою, тогди нашї послаи були примушенї своїм рішучим виступом в осінній сесїї року 1910 поставити справу реформи виборчої до галицького Соїму jako перше питанє краєвої пашої політики.

І тогди аж розпочали ся пораз пер-шїй серїозні наради в справї реформи виборчої до галицького Соїму, але опи не довели до пожаданого успіху.

Та від тої першої борби прийшло до зависеня оружя чи до заклученя ми-ра між нами на послїднім засіданю сої-мовім з р. 1910 і тогди ми заложили рішучий протест против односторон-ньому трактованю справи реформи ви-борчої зі сторони більшости польскої

towi koźdoji chwyli do myrnoho rozwiązania spirnych problemiw dorohoju kompromisuw z polskoju storonoju na osnovi riwnorjadnoho traktowania oboch narodiw, ale zajawyły my do toho, szczo ne možemo załyżyты naszoji taktyky i szczo budemo poborjuwaty sej Sojm w jeho prawylnim funkcyonowaniu tak dowho, doky partyji bilszosty sojmowoji polskoji ne zijdut' zi stanowyska teperisznoji negacyji prawno-politycznoho stanowyska naszoho ukraińsko-ruskocho naroda w krajewim Sojmi i ne prystuplat' do sprawedływoho poriszenia sprawy reformy wyborezoji.

Na zakińczenie narad hałyckoho Sojmu r. 1910 pryjszło miż namy do rezolucyi kompromisowoji.

Dnia 18 padolysta 1910 r. postanowyw Sojm, szczo poruczaje sia komisiji dla reformy wyborezoji, szczo by w porozuminiu z Wydiłom krajewym na osnovi zasad, jaki mistiat' sia w rezolucyi kompromisowij ta ne peresudżujuчы справy rozdiłu mandatiw meży obi narodnosti, a takoz po dokładnim rozhlaneniu wsich specyalnych wneskiw i poprawok wnesenych w komisiji, wypracjowala projekt sojmowoji ordynacyji wyborezoji i predložyla sej projekt na najblyższij sesiji sojmowij.

Ale na žal, nasi nadiji z toho kompromisu ne zdijnsnyły sia.

Bo w protiahu roku 1911 pojavyw sia projekt reformy wyborezoji posła Starżyńskoho, kotryj stanuw na odностороннім stanowysku polskim, negujuчы wsi opravdani domahania zastupnykiw ukraińsko-ruskocho naroda.

Na darmo starały my sia pry perehorach u Widny pryhotowyты grunt dla reformy wyborezoji do hałyckoho Sojmu, bo wy, Panowe Polaky, stanuly na stanowysku panujuczych i postanowyły nas wyhołodyты, kydajuczy nam pid stił okruszyny naszych praw.

Pryjszła sesija r. 1912, a my mymo tych tiazkych zawodiw stanuly z Wamy, Panowe, szcze raz do perehotoriw, szczo by poraz tretij maty dokaz, czy po storoni polskij je dobra wola zrobyты perszyj krok do porozumienia oboch narodiw.

Ta i tut zawely nas nadiji.

Bo chotiaj my posunuly sia do nebulawalych dosy ustupstw na riez polskoho naroda domahajucyś dla naszoho naroda łysz 30% i zabezpečenia dla oboch narodiw nacjonalnych okruhiw wyborezych, szczo by stworyты osnovu do swobodnoho rozwytku oboch narodiw w tim kraju, polska bilszist'

i zajawili mi, szčo mi gotowi koźdoji chwili do myrnoho rozwiązania spirnych problemiw dorohoju kompromisuw z polskoju storonoju na osnovi riwnorjadnoho traktowania oboch narodiw, ale zajawili mi do toho, szčo ne možemo zalizhyты nashoj taktyky i szčo budemo poborjuwaty sej Sojm w ego prawylnim funkcyonowaniu tak dowho, doky partyji bilszosty sojmowoji polskoji ne zijdut' zi stanowyska teperisznoji negacyji prawno-politycznoho stanowyska naszoho ukraińsko-ruskocho naroda w krajewim Sojmi i ne prystuplyat' do spravedływoho poriszenia sprawy reformy wyborezoji.

Na zakińčenje narad haliцkoho Соjму r. 1910 прийшло між нами до резолюції компромісової.

Дня 18 падоліста 1910 р. постановив Сойм, що поручає ся комісії для реформи виборчої, щоби в порозуміню з Виділом краєвим на основі засад, які містять ся в резолюції компромісовій та не пересуджуючи справи розділу мандатів межі обі народности, а також по докладнім розгляненю всіх спеціальних внесків і поправок внесених в комісії, випрацьовала проєкт соймової ординації виборчої і предложила сей проєкт на найближшій сесії соймовій.

Але на жаль, наші надії з того компромісу не здійснили ся.

Бо в протягу року 1911 появил ся проєкт реформи виборчої посла Старжинського, котрий станув на одностороннім становиску польскім, негуючы всі оправдані домагання заступників українсько-русского народа.

На дармо старали ми ся при переговорах у Відни приготувити ґрунт для реформи виборчої до галицкoho Соjму, бо ви, Панове Поляки, станули на становиску пануючих і постановили нас виголодити, кидаючи нам під стіл окрушини наших прав.

Прийшла сесія р. 1912, а ми мимо тих тязких заводів станули з Вами, Панове, ще раз до переговорів, щоби пораз третій мати доказ, чи по сторони польскій є добра воля зробити перший крок до порозуміння обох народів.

Та і тут завели нас надії.

Бо хотяй ми посунули ся до небувалих доси уступств на річ польского народа домагались для нашого народа лиш 30% і забезпеченя для обох народів національних округів виборчих, щоби створити основу до свобідного розвитку обох народів в тим краю, польска біль-

sojmowa brutalno widkynuła podanu její ruku do zhody, czym swawilno rozbyła kompromis polsko-ruskij, a c. k. Namistnyk kraju ne zważajuczy na wysszyj interes kraju derżawy ne wniw stanuty riszuczo w oboroni oprawdanych domahań naszoho naroda, czym przyczynaw sia bezzhladno do widpornosty polskoji bilszosty sojmowoji do rozbytia i zirwania perehoworiw polsko-ruskych w sprawie reformy wyborczoji.

Z wyny polskoji bilszosty musymo stwertydy i zajawyty, szczo toj Sojm i jeho dijalnist' budemo poborjuwaty wsiny sposobamy tak dowho, doky ne zdobudemo demokratycznoji, nacyonalno-sprawedływoji reformy wyborczoji do hałyckoho Sojmu, a w nij ne zdobudemo dla naszoho naroda nałeżnoho jemu prawno-politycznoho stanowyska jako naroda riwnoriadnoho i riwnopravnoho z polskym narodom.

My chotiły zhody (P. Skwarko: Dałyśmo seho dokazy), a Wy její widkynuły i dla toho my sponukani i znewołeni pidniaty znowa borbu w imia praw naszoho naroda. (*Huczne brawa i oklaski z ław ruskich*).

Marszałek. Przed porządkiem dziennym do głosu zapisany p. Korol.

Udzielam mu głosu.

P. Korol. Wysokij Sojme!

Zdaje meni sia, szczo nichto ne podywuje sia tomu, jesły ja rozpoczynajuczy moju korotku promowu, zajawlu, szczo z deklaracyjeju złożenoju pered chwyłeju czerez posła Łewyckoho w ciłosty solidaryzuwaty sia muszu. (*Z ław posłów ukraińskich: Sławno!*)

Ne dywujcie sia, Panowe, tomu, bo ja staw i stoju na tim stanowysku, szczo w borbi o prawa narodni partyji ne ma i ne śmieje buty. (*Głosy z ław posłów ukraińskich: Sławno!*)

Reforma wyborcza to sprawa czysto narodna. Reforma wyborcza, to sprawa, kotra obchodyt' ciłyj ruskij narid bez wzhladu na partyji, reforma wyborcza to diło, kotre maje normuwaty widnoszenie miż narodom polskym a narodom ruskym, a ne miż narodom polskym a poodynokymy partyjamy ruskymy.

Tomu, Panowe, ne dywujcie sia, szczo ja nyny z toho miscia jeszcze raz z toju riszczozystyju skonstatuwaty muszu, szczo jak człen toho naroda ruskoho, jak człen komisiji dla reformy wyborczoji zawse i wsiudy ja iszow zhidno z predstavitelamy ruskoho naroda z mojimy towarzyszamy w tij komisiji i w tim Wysokim Sojmi, (*Sławno!*) skonstatuwaty toje muszu tym bilsze, szczo pojavyły sia neprawdywi i nezhidni z mojimy

pińść sojmowa brutalno widkynuła podanu její ruku do zhody, czym swawilno rozbyła kompromis polsko-ruskij, a c. k. Namistnyk kraju ne zważajuczy na wiszij interes kraju derżawy ne wniw stađuty riszuczo w oboroni oprawdanych domahań naszoho naroda, czym przyczyniw sia bezzhladno do widpornosty polskoji bilszosty sojmowoji do rozbytia i zirwania peregoworiv polsko-ruskich w sprawie reformy wyborchoi.

Z wyny polskoji bilszosty musymo stwertydy i zajawity, szczo toj Sojm i jeho dijalnist' budemo poborjuwaty wsiny sposobamy tak dowho, doky ne zdobudemo demokratycznoji, nacyonalno-sprawedływoji reformy wyborchoi do galićckoho Sojmu, a w niji ne zdobudemo dla naszoho naroda należnoho emu prawno-politycznoho stanowyska jako naroda riwnoriadnoho i riwnopravnoho z polskym narodom.

My хотiły zhody (П. Скварко: Далісьмо сего докази), а Ви її відкинули і для того ми спонукані і зневолені підняти знова борбу в імя прав нашого народа.

Marszałek. Przed porządkiem dziennym do głosu zapisany p. Korol.

Udzielam mu głosu.

P. Korol. Wysokij Sojme!

Zdae meni sia, szczo nihto ne podiwuje sia tomu, esli ja rozpoczynajuczy moju korotku promowu, zajawlu, szczo z deklaracyjeju złożenoju pered chwileju czerez posła Lewickoho w ciłosty solidaryzuwaty sia muszu. (*Z ław posłów ukraińskich: Sławno!*)

Ne dıwujcie sia, Panowe, tomu, bo ja staw i stoju na tim stanowysku, szczo w borbi o prawa narodni partyji ne ma i ne śmieje buty. (*Głosy z ław posłów ukraińskich: Sławno!*)

Reforma wyborcza to sprawa czysto narodna. Reforma wyborcza, to sprawa, kotra obchodyt' ciłyj ruskij narid bez wzhladu na partyji, reforma wyborcza to diło, kotre maje normuwaty widnoszenie miż narodom polskym a narodom ruskym, a ne miż narodom polskym a poodynokymy partyjami ruskimi.

Tomu, Panowe, ne dıwujcie sia, szczo ja nyny z toho miscia esze raz z toju riszczozystyju skonstatuwaty muszu, szczo jak człen toho naroda ruskoho, jak człen komisiji dla reformy wyborchoi zawse i vsiudy ja iszow zhidno z predstavitelamy ruskoho naroda z mojimy towarzyszamy w tij komisiji i w tim Wysokim Sojmi, (*Sławno!*) skonstatuwaty toje muszu tym bilsze, szczo pojavili sia neprawdywi i nezgidni z mojimy poglyadami

pohladamy słuchy w gazetach, bydtoby ja zhladno partyja, do kotroji ja naležu, stojała na yńszim stanowysku, jak stojat' zastupnyky toho ruskoho naroda w tim Sojmi i w komisiji dla reformy wyborczoji. Zajawyty se muszu z tym bilszoju riszczostyju, szczo enuncyjacyju odnoji z ruskych gazet wziały polski gazety jak enuncyjacyju moju, jak enuncyjacyju, kotra wyyszła bud' to wid mene, bud' może zhidno z mojimy intencyjami. Dlatoho ja korzystajuczy z nynisznoji sposibnocy zajawłaju, szczo ja stojaw, stoju i budu staty za utworenem nacyonalnoji kuryji w Sojmi hałyckim i wid toho žadania nikoły ne widstupyw'jem i nikoły ne widstuplu.

Wysokyj Sojme!

Ja na žal ne mih wczera buty na komisiji dla reformy wyborczoji, bo o zasidaniu toji komisiji ja niczoho ne znaw. Ne chozczu tut nikoho wynuwaty, bud', to mene rozmysno na te zasidanie ne zaproszeno.

Tomu muszu nyńi zajawyty hłubokyj žal, szczo bilszist' sojmowa z tak lęhkym sercem rozbyła ti naszi starania, szczo pryjty raz do kompromisu wyborczoho. Žal toj muszu tym bilsze zajawyty, szczo precień była chwyla, koły zdawałoś, szczo zaczynajemo sia wże zblyžaty, była chwyla, koły odna i druha storona wiryła w to, szczo kompromis w sprawie reformy wyborczoji pryjty musyt'. Odna i druha storona wiryła w te, szczo precień meży namy nema nikoho, chtoby ne wideczuwaw toho, szczo diło reformy wyborczoj może buty dowedene do kińcia łysz na pidstawy kompromisu, nema chyba nikoho meży namy, kotryjby ne wideczuwaw toho, szczo dowerszenie reformy wyborczoj na pidstawy kompromisu, to bude perszyj etap do polsko-ruskoji zhody w tim kraju, kotryj precień riwno do nas jak do was naležyt'.

My tiszyły sia z toho, koły zasyjaly nadija, szczo naszi perehowory precień do czohoś dowedut'.

Odnak była to odna chwyla, była to, szczo tak skažu, odna nicz i ti naszi nadiji po prostu sia rozbyły.

Ja z toho miscal muszu skonstatuwaty, szczo koły maw'jem czest' buty razem z zastupnykami ruskoho naroda w subotu u JE. p. Namistnyka na konferencyji, ja na tij konferencyji na žal widnis wraźinie, szczo my misto zblyžytyś, znow zaczynajem sia rozchodyty, widnis'jem wraźinie, szczo JE. p. Namistnyk daw sia trozka pirwaty na storonu polsku, poczuw sia znow Polakom, a ni cisarskym namistnykom, jakym chotiw buty jak poserednyk meży Rusynamy a Polakamy w tij

слухи в газетах, будьтоби я зглядно партия, до котрої я належу, стояла на иньшом становиску, як стоять заступники того руского народа в тим Соїмі і в комісії для реформи виборчої. Заявити се мушу з тим більшою рішчючістю, що енунциацию одної з руских газет взяли польські газети як енунциацию мою, як енунциацию, котра виїшла будь то від мене, будь може згідно з моїми інтенціями. Длятого я користаючи з нинішньої спосібности заявляю, що я стояв, стою і буду стати за утворенем національної куриї в Соїмі галицкім і від того жадання ніколи не відступив'єм і ніколи не відступлю.

Високий Соїме!

Я на жаль не міг вчера бути на комісії для реформи виборчої, бо о засіданю тої комісії я нічого не знав. Не хочу тут нікого винувати, будь то мене розмісно на те засідане не запрошено.

Тому мушу нині заявити глибокий жаль, що більшість соїмова з так легким серцем розбила ті наші стараня, щоби прийти раз до компромісу виборчого. Жаль той мушу тим більше заявити, що прецінь була хвиля, коли здавалось що зачинаємо ся вже зближати, була хвиля, коли одна і друга сторона вірила в то, що компроміс в справі реформи виборчої прийти мусить. Одна і друга сторона вірила в те, що прецінь межки нами нема нікого, хтоби не відчував того, що діло реформи виборчої може бути доведене до кінця лиш на підставі компромісу, нема хіба нікого межки нами, котрийби не відчував того, що довершене реформи виборчої на підставі компромісу, то буде перший етап до польско-рускої згоди в тим краю, котрий прецінь рівно до нас як до вас належить.

Ми тішили ся з того, коли засіяла надія, що наші переговори прецінь до чогось доведуть.

Однак була то одна хвиля, була то, що так скажу, одна ніч і ті наші надії по prostu ся розбили.

Я з того місця мушу сконстатувати, що коли мав'єм честь бути разом з заступниками руского народа в суботу у Є. Е. п. Намістника на конференції, я на тій конференції на жаль відніс вражінє, що ми місто зближитись, знов зачинаєм ся розходити, відніс'єм вражінє, що Є. Е. п. Намістник дав ся трошка пірвати на сторону польску, почув ся знов Поляком, а ні цісарским намістником, яким хотів бути як посередник межки Ру-

sprawi reformy wyborczej. Pewno szczo ni-
chto na może zapereczyty J. E. p. Namistnykowy
widczuwaty sia Polakom, ale koły raz J. E. p.
Namistnyk riszyw sia na to, szczo by buty po-
sередnykom meży Rusynamy a Polakamy,
powynen buw pry najmensze na chwylu za-
buty, szczo je Polakom i powynen staty na
stanowysku awstrijskoho namistnyka, kotryj
na perszim plani powynen mały przedowsim
dobro kraju, a doperwa w dalszij liniji swoje
nacyonalne czuwstwo polske.

Ja, Panowe, ne choczutut nikoho wy-
nuwaty, ne choczut kazaty, szczo by łysz J. E.
p. Namistnyk buw wynen tomu, szczo nasi
perehowory rozbyłyś. Muszu odnak zazna-
czyty, szczo storona polska może zanadto
skoro nasi propozycyji widkynuła. Може то
ne було зи сторони polskoj tak duże polity-
czno pid wzhladom czysła mandatiw stanuty
na tim prekluzywnim stanowysku, szczo by
skazaty: do toji hrancyi, a dalsze ni.

Panowe widklykujete sia zawse na to,
szczo klucz rozdiłu mandatiw posolskich me-
ży ruskyj a polskyj narid ne może ity dalsze
jak klucz parlamentarnyj.

A ja spytaju Was, Panowe, z toho
miscia, czy my koły nebud' zhodyły sia
w wiedeńskim parlamenti na toj klucz, czy
my ne pidnosyły protestu protyw tomu, szczo
to j klucz krywdyt' nas pid kożdym zhladom.

Ja buw'jem takoz' czlenom wiedeńskoho
parlamentu, koły riszyłaś reforma wyborcza
w parlamenti i ja należaw takoz' do tych,
kotr'i protestuwały protiw tomu kluczowu, ale
my ne mały syły naszoho protestu poperty.
I tohdy, Panowe, ja pryhaduju Wam tu
chwylu, koły Wy zapewniały nas w wiedeń-
skim parlamenti, szczo ne je wasza wyna,
szczo my tak mały mandatiw distały, szczo
to wyna tych narodiw, kotri za mały man-
datiw przyznały dla Hałyczyny.

Wy tohdy sami przyznawały, szczo tam
dije sia nam krywda, a nyni choczete kapi-
tał z toho klucza, parlamentarnoho wykuwaty
i widsyłajete nas do toho klucza, poza kotryj
dalsze pity ne choczete.

Ja pytaju Was, czy tych kilka manda-
tiw kotriby perestupyły toj klucz parlamen-
tarnyj, czy wony wże byłyby zhuboju dla
naroda polskoho, czy pomymo toho, szczo
widstupyłybyście Rusynam 30% mandatiw, wy
by wże stratyły dominujucze stanowysko w tim
Sojmi. Pytaju Was, czy dla tych kilkoc
mandatiw oplatyty' sia kydaly znow' kist' ne-

синами а Поляками в тій справі реформи
виборчої. Певно, що ніхто не може запе-
речити Є. Е. п. Намістникови відчувати ся
Поляком, але коли раз Є. Е. п. Намістник
рішив ся на то, щоби бути посередни-
ком межі Русинами а Поляками, пови-
нен будь принайменше на хвилю забути,
що є Поляком і повинен стати на ста-
новиску австрійського памісника, котрий
на першім пляні повинен мати передо-
всім добро держати і добро краю, а до-
перва в дальшій лінії своє національне
чувство польске.

Я, Панове, не хочу тут нікого ви-
нувати, не хочу казати, щоби лиш Є. Е.
п. Намістник був винен тому, що наші
переговори розбились. Мушу однак за-
значити, що сторона польска може за-
надто скоро наші пропозиції відкинула.
Може то не було зі сторони польскої так
дуже політично під взглядом числа ман-
давів станути на тим преклюзивнім ста-
новиску, щоби сказати: до тої границі,
а дальше ні.

Панове відклькуете ся завсе на то,
що ключ розділу мандатів посольських
межі руский а польский нарід не може
іти дальше як ключ парламентарний.

А я спитаю Вас, Панове, з того
місця, чи ми коли небудь згодили ся
в вiedeńskim парламенті на той ключ, чи
ми не підносили protestu protiw тому,
що той ключ кривдить нас під кождим
зглядом.

Я був'єм також членом вiedeńського
парляменту, коли рішилась реформа ви-
борча в парламенті і я належав також
до тих, котрі protestували протів тому
ключови, але ми не мали сили нашого
protestu переперти. І тогди, Панове, я
пригадую Вам ту хвилю, коли Ви запе-
няли нас в вiedeńskim парламенті, що не
є ваша вина, що ми так так мало ман-
датів дістали, що то вина тих народів,
котрі за мало мандатів признали для Га-
личини.

Ви тогди самі признавали, що там
діє ся нам кривда, а нині хочете кapi-
тал з того ключа парламентарного вику-
вати і відсилаете нас до того ключа, поза
котрий дальше піти не хочете.

Я питаю Вас, чи тих кілька манда-
тів, котриби перестушили той ключ пар-
ляментарний, чи вони вже булиби згу-
бою для народа польского, чи помимо
того, що відступилибисьте Русинам 30%
мандатів, ви би вже стратили домінуюче
становиско в тим Соjмі. Питаю Вас, чи
для тих кількох мандатів оплатити ся

zhody meży nas, znow nas widdalaty wid toji bodaj pozirnoji zhody?

Panowe zastanowit' sia nad tym dobre, czy to hodyt' sia z dostojniństwom polskoho naroda, szczyby w toj sposib widkydaty ruku ruskmu, kotra prostiahaje sia do zhody, czy opłatyt' sia wam za tych 5 czy 6 mandatiw rozbywaty tu nadiju, jaka мае pryjty na toczci reformy wyborezoji. Nas, Panowe, pewno mało w tim Wys. Sojmi, pewno po waszjy storoni syła, protyw kotroji my niczoho robyty ne možemo. Ale uważajte na te, szczo taki riczy jak reforma wyboreza, szczo taki riczy, kotri mająt' epochalne znaczinie dla oboch narodiw ne perewodyt' sia dorohoju kompromisu. Ja dumaju, szczo wy jeszcze zastanowyte sia nad tym dobre, czy kažete nam ity w borbu, czy podašte ryku do zhody.

My sprawdi w tim Sojmi słabi i neczyślenni, odnak za namy stojit' cidyj narid, a narid ruskjy czysłenno ne duże rižnyt' sia wid naroda polskoho. A meni sia zdaje, szczo ne ležyt' w interesi waszim, jak ne ležyt' takož w interesi naszim, szczyby tu borbu, kotra začala sia w tim Wysokim Sojmi meży predstavitelamy ruskoho i polskoho naroda, szczyby tu borbu kynuty w narod, szczyby narod potiahnuty do toji borby, bo borba ne prynese korysty ani nam ani wam, dższ prynese szkodę tak odnomu jak i druhomu narodowy. Ja skineczyw (*Brawa*).

Marszałek. Głos ma p. Dudykiewicz.

P. Dudykiewicz. Wysokjy Sojme!

Wstupajuczy w sej Sojmi ruskjy klub w swoim tohdaszniim sostawi wyskazaw nađeždu, szczo posli tiazkych ispytaniy polskoho naroda wni seho kraja, polskoje bolszeiństwo seho Sejma soznajet' nakonec, szczo jemu slidujet' wstupyty na nowuju dorohu, szczo ono pojmet' nakonec, szczo hospodstwo polskoho naroda nad ruskym dowsze prodowžatyš ne može, a naprotyw, szczo ležyt' imenno w interesi polskoho naroda przyznaty nakonec ruskomu narodu slidujemoje jemu riwnopravije. Zajawljajuczy hotowist' w tim naprawleniju trudytyš dla blaha swojeho ruskoho naroda, dla blaha oboch narodiw seho kraja i tym samym dla blaha kraja i deržawy, my stanudy na tij toczci zrinija, szczo tolko sprawedlywaja demokratyczeskaja reforma izbyratelnoho zakona, kotoraja dawala by koždому narodu wožmožnist' pownoj swobody polityczeskoi i kulturalnoj žywny, szczo tolko takaja reforma izbyratelnoho zakona, kotoraja dopustyla by szyrokiyi narodnodniji masy k wlijaniju na uprawlenije kra-

ся кидати знов кість незгоди межи нас, знов нас віддаляти від тої бодай позірної згоди?

Панове застановіть ся над тим добре, чи то годить ся з достоїнством польского народа, щоби в той спосіб відкидати руку руску, котра простягає ся до згоди, чи оплатить ся Вам за тих 5 чи 6 мандатів розбивати ту надію, яка має прийти на точці реформи виборчої. Нас, Панове, певно мало в тім Вис. Соїмі, певно по вашій стороні сила, против котрої ми нічого робити не можемо. Але уважайте па то, що такі річі як реформа виборча, що такі річі, котрі мають епохальне значіне для обох народів не переводить ся дорогою сил, лиш дорогою компромісу. Я думаю, що ви еще застановите ся над тим добре, чи кажете нам іти в борбу, чи подасьте руку до згоди.

Ми справді в тім Соїмі слабі і нечисленні, однак за нами стоїть цілий нарід, а нарід руский численно не дуже ріжнить ся від народа польского. А мені ся здає, що не лежить в інтересі вашім, як не лежить також в інтересі нашім, щоби ту борбу, котра začala ся в тім Високім Соїмі межи представителями руского і польского народа, щоби ту борбу кинути в народ, щоби народ потягнути до тої борби, бо борба не принесе користи ані нам ані вам, лиш принесе шкodu так одному як і другому народови. Я скінчив (*Brawa*).

Високий Соїме!

Вступаючи в сей Соїм руский клуб в своїм тогданнім составі висказав наđeжду, що послі тязких іспитаній польского народа вні сего края, польское большеиство сего Сейма сознаєт' наконец, що ему слідуєт' вступити на новую дорогу, що оно поймет' наконец, що господство польского народа над руским довше prodowžatись не може, а напrotив, що лежить іменно в інтересі польского народа признати наконец рускому народу слідуємоє ему рівноправіє. Заявляючи готовість в тім направленію трудитись для блага своєго руского народа, для блага обох народів сего края і тим самим для блага края і держави, ми станули на тій точці зрінія, що только справедливая демократическая реформа избирательного закона, которая давала бы кождому народу воэможностъ повной свободы политической и культуральной жизни, что только такая реформа избирательного закона, которая допустила бы широкій на-

jem i krajewoje zakonodatelstwo, которая обезпечылабы диствително соцыялное рiвноправiе населенiя сеho краiя, може бути залогом нацыональнаго мiра в сем краiу, щозо тогдa толко послидуе диствителное зблiженiе обох народiв i той мiр межи обома народамы, которы нужен краiу i державi, а найважнiшый дiя дiя обох народiв.

Po trzech latach wyzdanija i terzani jmy wydym, szczo wsi ti nadiji ruchnuły, szczo wsia taktyka polskoho bolszynstwa seho sejma ne imiła ciły zblizheniia, riwnoprawiia i pryrynienija narodiв, a naprotyw pid pokrywkoju mnymoj hotowosty miryтыś polskoje bolszynstwo толко продумуваło над sredstwamy dalniyszoho zakriposzczeniia ruskoho naroda, dalniyszoho ukriplenija panowania polskoho naroda над ruskym.

Wstupajuczy w perehowory z odnoju czastyju naroda, z ukraińskoju partijeju i żełajuczy обезпечыты interesty seji odnoji partiji, Polaky imiły w wydu i żełaly tymсамым zakripostyты jeszcze bolsze ciłyj ryskyj narod.

Wy szczytajete sebe w prawi samym ustanowlaty dla ruskoho naroda predstavitelej, kotoryji z wamy wełyby perehowory i zakluczaly dohowory w imeny ruskoho naroda. No ryskyj narod takych perehoworiw i dohoworiw nykohda ne przyznajeť. Ny wy, ny prawytelstwo ne w prawi naznaczaty predstavitelej dla ruskoho naroda, a on ich sam dla sebe izbyrajet i ony ny w waszim, ny w prawytelstwa przyznaniu ne uwidajutsia.

No protyw takoj waszoy taktyky my zajawyły riszytelnyj protest. Tolko narody w łyci swojeho zakonnoho i narodom przyznannoho predstavitelstwa mohut uspiszno zakluczaty obiazuwajuszcziji ich dohowory. Жеłajuczy narodnoho мiра в краiу i жеłajuczy trudyтыś dla neho, my trebowały i trebujem dla naszego naroda riwnoprawiia, a protestowały i ne perestaniem protestowaty protiw frakcyjnych sdiłok, naprawłenych na ohranyczenije riwnoprawiia ruskoho naroda, na ukoroczenie jeho nacyonalnych praw. Polskoje bolszynstwo ostawałoś głuchym na naszzy przyzywy k blahorozumiju i sprawedlywosty i my ostawyły Sejm, ne wirjaczy w uspih waszych polsko-ukraińskych perehoworiw.

Nyni my wydym, szczo polsko-ukraiński perehowory, naczatiji u Widny i prodłżawsziji sia tut wo Lwowi, robyłyś i szczo wsia robota polskoho bolszynstwa Sejma nad

роднiї маси к влiянiю на управленiе краєм i краєвое законодательство, которая обезпечилабы дiйствително соцыальное рiвноправiе населенiя сего крає, може бути залогом нацыональнаго мiра в сем краiу, що тогдa толкo послiдує дiйствителное зблiженiе обох народiв i той мiр межи обома народами, которий нужен краiу i державi, а найважнiшый дiя дiя обох народiв.

Po trzech latach wyzdaniia i terzani jmy widim, що vsi ti nadii ruchnuły, що vsia taktyka polskoho bolszynstwa seho sejma ne imiła ciły zblizheniia, riwnoprawiia i primirenija narodiв, a naprotyw pid pokrywkoju mnymoj gotowosti miryтыś polskoje bolszynstwo толкo продумуваło над sredstwamy dalniyszoho zakriposzczeniia ruskoho naroda, dalniyszoho ukriplenija panowania polskoho naroda над ruskym.

Wstupajuczy w perehowory z odnoju czastyju naroda, z ukraińskoju partijeju i жеłajuczy обезпечыты interesty seї odnoji partiji, poljaky imiły w wydu i жеłали tymсамым zakripostyты еще больше ciłyj ryskyj narod.

Wy szczytajete себе в прawi самим ustanowlaty для ruskoho naroda predstavitelej, kotoryi z wamy weljby perehowory i zakluczaly dohowory w imeny ruskoho naroda. No ryskyj narod takych perehoworiw i dohoworiw nykogda ne przyznajeť. Ni wy, ni prawytelstwo ne w prawi naznaczaty predstavitelej для ruskoho naroda, a on ix sam для себе izbiraet i oni ni w waszim, ni w prawytelstwa przyznaniu ne uwidajutsia.

No protyw takoj waszoy taktyky my zajawyły riszytelnyj protest. Tolko narody w liци swojeho zakonnoho i narodom przyznannoho predstavitelstwa mohut uspiszno zakluczaty obiazuwajucziji ix dohowory. Жеłajuczy narodnoho мiра в краiу i жеłajuczy trudyтыś для него, мы требовали i требуем для нашего народа riwnoprawiia, a protestowaly i ne perestaniem protestowaty protiw frakcyjnych sdiłok, naprawłenych na ohranyczenije riwnoprawiia ruskoho naroda, na ukoroczenie ego nacyonalnych praw. Polskoje bolszynstwo ostawałoś głuchym na naszzy przyzywy k blahorozumiju i sprawedlywosty i my ostawyły Sejm, ne wirjaczy w uspih waszych polsko-ukraińskych perehoworiw.

Nyni my widim, що polsko-ukraiński perehowory, naczatiji u Widni i prodłżawšiji sia tut wo Lwowi, robyлись i що vsia robota polskoho bolszynstwa

reformoju izbyratelnogo zakona zawerszyłaś w czwartym hodu mytarstw wczerasznim wozwaniem komisiji dla izbyratelnoj reformy k krajewomu Wydiłu dostawyty jej statystyczeskiji materiały. Sej obraz dijstwija polskoho bolszyństwa sylno napomynajet' polityczeskij recept pokojnoho grafa Taafe:

I dijswytelno stojim tam, hde my stajały tomu czetyry hody, w naczali seji sesyi, no teper my stojim daľeko hirsze, czym czetyry hody tomu nazad, tak jak wzajmniyi widnoszenja meży ruskym i polskym narodamy nyny, kuda stały hirszymy, czym to buło u naczali seji sesyi. Tohdy u wsich nas buła nadija na łuczszuju buduczyst', wsi my nadijałyś, szczo dijswytelno poslidujet' zblżyženije meży namy. Sehodnia toji nadiji u nas nit, protywno my ukripyłyś w tim hłubokim ubiżdeniju, szczo Polaky podobno jak w 1861 r. starajuczy sia pereminyty krajewuju konstytuciju ot 1860 h. w swoju polzu i nasz wred kujut' zakon dalnijszoho zakriposzczenia ruskoho naroda, ostajuczyś na tii samij toczci zrinia odnosytelno ruskoho naroda. Tymczasom, jesły w 1861 h. wy mohły pryniaty, szczo ruskij narod w Hałyczyni peredstawlajet' tolko etnograficznu masu, nadajuszczuju sia dla waszych nacyonalnych eksperymentiw, to za 1/2 stolitia widnoszenia radykalno peryminyły sia.

Nyny tohdishna etnograficznaja masa pryjszła k nacyonalnomu soznaniu, ona soznajet sebe narodom, zumiła sama sebe oprydyłyty jako takij trebujet' dla sebe prawa na swobodnoje nacyonalnoje i ekonomiczeskoje rozwytie. A wy, hospoda, wsehda jeszcze i nyny stoite na tii dawnij oszybochnij osnovi, bud'to ruskij i polskij narod predstavljajut' soboju odnu istoryczno-polityczeskuju indywidualnist'.

Hospoda! Jesły w żyzny woobszcze, to w polityci w osobennosti zakostenilist' w oszybkach prynosyt' duże zli płody i mstyty sia straszno. I ja ne somniwaju sia, szczo imenno wasza taktyka w dili reformy izbyratelnogo zakona, wychodjaszczaja ot oszybocznoho predpołożenia o odnij istoryczno-polityczeskij indywidualnosti ruskoho i polskoho naroda w Hałyczyni prynese wam bilsze wreda, czym nam.

Hospoda! Bezusłowno interes i nasz i wasz trebuje toho, szczo by Polska i Ruś ne były worohamy, a były družiamy. Odnakże ony mohut' buty takimy tolko jako riwni z riwnymy a nikoły jako hospodstwujuszcziji i poraboszczennyji. I jesły wy teper, koły pe-

Сейма над реформою избирательного закона завершилась в четвертом году митарств вчерашним воззанием комисіи для избирательной реформы к краевому Виділу доставити, ей статистическіи матеріали. Сей образ діїствія польского большеинства сильно напоминает политический рецепт покойного графа Таафе:

І дійствительно стоім там, где мы стояли тому четири годи, в началі сеі сесіи, но тепер мы стоім далеко гірше, чим четири годи тому назад, так як взаімніи відношенія межі руским і польским народами нині, куда стали гіршими, чим то було у началі сеі сесіи. Тогди у всіх нас була надія на лучшую будучність, всі ми надіялись, що дійствительно послідуєт зближеніе межі нами. Сегодня тої надії у нас нїт, противно ми укріпились в тім глубокім убіжденію, що Поляки подобно як в 1861 г. стараючи ся перемінити краєвую конституцію от 1860 г. в свою пользу і наш вред куют закон дальнійшого закріпощенія руского народа, осталочись на тій самій точці зрінія относительно руского народа. Тимчасом, если в 1861 г. ви могли принять, що русский народ в Галичині представляєт только этнографичну масу, надающую ся для ваших национальных експериментів, то за 1/2 столітя відношенія радикально перемінили ся.

Нині тогдішня етнографічная маса прийшла к національному сознанию, она сознаєт себе народом, зуміла сама себе оприділити яко самостоятельный русский народ і яко такий требуєт для себе права на свободное национальное і економическое развитіе. А ви, господа, всегда еще і нині стоите на тій давній ошибочній основі, буд'то русский і польский народ представляют собою одну istoryчно-политическую индивидуальність.

Господа! Если в жизни вообще, то в політиці в особенності заkostenілість в ошибках приносит дуже злі плоди і мстит ся страшно. І я не сомніваю ся, що іменно ваша тактика в ділі реформи избирательного закона, виходящая от ошибочного предположенія о одній istoryчно-политическій индивидуальности руского і польского народа в Галичині прннесе вам бильше вреда, чим нам.

Господа! Безусловно інтерес і наш і ваш требує того, щоби Польша і Русь не були ворогами, а були друзями. Однак же они можуть бути такими только jako рівні з рівними, а ніколи jako господствующіи і порабощенніи. І если вы те-

rehowory robydys, jesly wy teper w 4-hodu sesyi riszajete to, szczo powynnieste bydy wze riszyty, jesly tolko teper choczete sobyraty statystyczni materyjaly, jesly wy nyini na tij toczci stoite, to wy dajete dokazatelstwo z odnoj storony politycznoji blyzorukosty, a z drugoj storony krajnoj neiskrennosti i zloji woli, soznajuczy, szczo izbyratelnaja reforma neizbizna i szczo tak dalsze westy diko kraja jak do sych por, wam ne udast-sia, wy choczete po wozmoznosty to podozenie neopredilennosty prodolzity. No w takim sluczaju nam ne ostane sia niczoho inszoho, jak skazaty naszomu narodu, szczo wy jemu tych praw, jaki win pryobiriw swojeju robotuju, swoim kulturnym i polityczeskim rozwytijem, swoim narodnim soznaniem przyzaty ne zelajete. I tohda ruskij narod, kotryj na riwni z wamy neset obiazannosty w wydu kraja i derzawy, na riwni z wamy plattyt' podatki hroszem i krowiu, a tut w Sejmi ne maje nijakoho wlijanja na chod kraje-wych dil, tot narod wam skazet: nema praw, nema obiazannostyj i ja bojus, szczo pide klycz w naszym narodi; nema wyborezoho prawa, nema podalkiw, nema dodatkiw!

A Hospoda! jesly takyj klycz pide w narod, ne znaju, czy to bude dobre dla seho kraja. I pisla toho, szczo my nabludały i pereżyły, my jawlajemsia opiat' w sej padati, szczo by w poslidnu minutu jeszcze skazaty wam: Hospoda, bratia Polaky, kynte mysl o hospodstwi nad ruskym narodom, bo my nad soboju panuwaty ne damo!

* (*Oklaski z law postów ruskich*) Kynte tuju mysl i prymyrit' sia z mysteju, szczo żyżń w sim kraju wozmożna tolko tohdy, jesly budem praciuwaty jak riwni z riwnymy, jako taki, kotoryj z wamy majuť riwni obo-wiazky, no i trebujut' dla sebe riwnych praw. Ne ostawljajte sej myslы! Ne widkladajte diła izbyratelnoj reformy, kotoraja dla rusko-ho naroda jawlajetsia woprosom jeho żyzny, ne drażnit' ruskoho naroda i starajte sia pohasajuszczuju w nim iskorku nadiji na wozmożnost' obszczoi z wamy roboty rozplame-nyty w jarkyj ohon, kotoryj sohrilby nas i was dla obszczoi roboty, inacze, budte uwireni, kynem sia wsimы syłamy riszytelnoj nebuwałoj borby za naszi prawa, za swobodu i buduczniť naszoho naroda w sym jeho ridnym kraju!

Marszałek. Głos ma JE. p. Biliński.

P. Biliński. Wysoki Sejmie!

Pierwszy mowca p. Lewicki przedstawił historję usiłowań tego Sejmu w celu do-

per, коли переговоры розбились, если ви тепер в 4 году сесии рiшаєте то, що по-виннієте були вже рiшити, если ви только тепер хочете собирати статистични мате-рияли, если ви нині на тій точці стоїте, то ви даєте доказательство з одной сто-рони політичної близорукости, а з дру-гой стороны крайной неискренности і злої волі, сознаючи, що избирательная рефор-ма неізбiжна і що так дальше вести діло края як до сих пор, вам не удастся, ви хочете по возможности то положене не-опреділенности продовжити. Но в таким случаю нам не остане ся нічого іншого, як сказати нашому народу, що ви ему тих прав, які він приобрів своєю робо-тою, своїм культурним і політичским розвятиєм, своїм народним сознаниєм при-знати не желаєте. I тогда руский народ, котрий на рівні з вами несет обязанно-сти в виду края і держави, на рівні з ва-ми платить податки грошем і кровю, а тут в сеймі не має ніякого вплиня на ход краєвих діл, тот народ вам скажет: нема прав, нема обязанностей і я боюсь, що піде клич в нашем народі: нема ви-борчого права, нема податків, нема до-датків!

A Господа! если такий клич піде в народ, не знаю, чи то буде добре для сего края. I після того, що ми наблю-дали і пережили, ми являем ся опять в сей палаті, щоби в послідну мінуту еще сказати вам: Господа, братя Поляки, киньте мисль о господстві над руским народом, бо ми над собою панувати не-дамо!

(**Oklaski z law postów ruskich*). Кинь-те тую мисль і примиріть ся з мислею, що жизнь в сім краю возможна только тогда, если будем працiovати як рівні з рівними, яко такі, которі з вами ма-ють рівні обовязки, но і требуют для себе рівних прав. Не оставляйте сей ми-сли! Не відкладайте діла избирательной реформи, которая для руского народа является вопросом его жизни, не дра-знят' руского народа і старайте ся пога-сающую в нім іскорку надії на возмож-ность общої з вами работи розпламенити в яркій огонь, котрий согрліби нас і вас для общої работи, иначе, будьте увірені, кинем ся всіми силами рішитель-ной небивалой борби за наші права, за свободу і будучність нашого народа в сим его ріднім краю!

prowadzenia do reformy wyborczej i rzecz tak przedstawił, że dla osób niezbyt doskonale poinformowanych mogłoby się wydawać, jakoby w listopadzie 1910 rzecz prawie już była gotowa a przez niechęć, nieustępliwość polską dziś wszelkie rokowania musiały być zerwane.

Przy tej sposobności usłyszeliśmy też, że postępowaliśmy w obec Panów z tamtej strony brutalnie, żeśmy zerwali kompromis, że chcemy nad nimi panować, że stosunki dziś są gorsze między Rusinami i Polakami niż dawniej i t. d.

Ja z obowiązku mego urzędu ówczesnego nie mogłem być obecnym przy pertraktacjach, jakie się toczyły w latach przedostatnich, ale jestem klasycznym dosyć świadkiem co do historii tego wszystkiego, co się działo na sejmie tegorocznym.

Muszę tedy w związku już z tem, co kiedyś tu wspomniałem, z tytułu mowy JE. ks. Biskupa przemyskiego przypomnieć, że jeżeli kiedy, to tego roku Sejm stoi czysto pod znakiem reformy wyborczej, bo już dniem przed mojem zebraniem Koło polskie uchwaliło wezwanie do prezydów, ażeby wejść w rokowania z Rusinami wstępne w sprawie reformy i od tego czasu cały czas pracuje się nad tą sprawą.

Panowie dowodzić potrzeby reformy wyborczej zdaje mi się dlatego nie potrzeba, ponieważ tej reformy żądacie nietylko Panowie, którzy musicie z natury rzeczy na niej zyskać politycznie, lecz żądają jej także i ci, którzy z natury rzeczy część swego znaczenia politycznego stracą, bo wiedzą, że taki jest duch czasu i że w obec tego, co się dzieje w całym świecie, ordynacja wyborcza dzisiejsza pozostać na stałe nie może.

Że pod względem czteroprzymiotnikowego prawa wyborczego nie stoimy na stanowisku Panów, to rzecz prosta, bo nietylko wielka część członków tego Sejmu jest przeciwną temu, lecz jak wiadomo Rząd austriacki stoi na tem stanowisku, że w sejmach, które mają zadania nietylko ustawodawcze ale i administracyjne, czteroprzymiotnikowego prawa wyborczego dopuścić nie może i ustawy odnośnej Najjaśniejszemu Panu do sankcyi przedłożyć nie może.

Przecież Panowie zgodzili się sami na system kuryalny i nad tym systemem i nad szczegółami takiej reformy wyborczej toczą się właśnie obrady więcej niż cztery tygodni.

W tych obradach, Wysoki Sejmie, było stanowisko strony ruskiej z natury rzeczy daleko łatwiejsze, aniżeli stanowisko strony polskiej. Panowie mówicie, że jesteście zjednoczeni pod względem narodowym, pozwólcie zatem, byśmy i my byli narodowo zjednoczeni.

Polacy wszyscy chcemy także, jako całość, rzecz tę traktować i nie chcemy, ażeby przy tej sposobności reformy wyborczej stronnictwa polskie miały się rozbić. Panowie, jako *natio militans*, jako walczący o rozszerzenie praw waszych możecie się bardzo łatwo ze sobą porozumieć, możecie bardzo łatwo postawić daleko idące żądania i możecie sobie *pro interno* powiedzieć, o ile od tych żądań będziecie mogli odstąpić. My zaś, jak to mówią, jesteśmy *beati possidentes*, którzy pod względem politycznym i społecznym mamy coś z praw naszych ustąpić.

Proszę zrozumieć nasze położenie, że nie jest to rzecz tak łatwa i tak prosta. Z tego nie wynika ażebyśmy ustąpić nie chcieli. Prezesi stronnictw polskich ze współudziałem p. Namiestnika, i p. Marszałka przez cały szereg dni radzili bądźto sami, bądźto wspólnie z Panami, a z rozpraw tych tak dalece się sytuacja wyjaśniła, że mogliśmy uprosić p. Namiestnika, ażeby w myśl swego naturalnego powołania i posłannictwa, jako szef rządu krajowego, objął pośrednictwo pomiędzy stroną polską i ruską. To pośrednictwo było już dlatego potrzebne, ponieważ znów nasze położenie pod względem naszej organizacji sejmowej, już choćby ze względu na to, że nas jest znacznie więcej, jest trudniejsze aniżeli położenie Panów.

Panowie narzekacie, że mało macie posłów — przyznaję, że słusznie — macie jednak z tego powodu dzisiaj tę taktyczną wygodę, że was kilkunastu się zjeździe i dokładnie i łatwo się porozumiecie. My mamy cały szereg stronnictw, które mają najwyższą swoją organizację w Sejmowem Kole polskiem; po stronie polskiej musi zatem o ostatecznem załatwieniu tej reformy zadecydować Koło sejmowe.

To Koło polskie obraduje, co Panów zresztą nie obchodzi bliżej, na podstawie obrad i uchwał klubów sejmowych. Kiedy tedy Panowie jesteście z góry w stanie zobowiązać się co do pewnych koncesyi przy takich pertraktacjach, to my możemy Koło sejmowemu przedstawić tylko całość, z której możnaby widzieć koncesye robione z jednej i z drugiej strony, bilans zrobiony po obu stronach, całość, co do której możemy,

przechodząc na Koło sejmowe oświadczyć, że naszym zdaniem to odpowiada sprawiedliwości wobec obu narodów.

To był powód, dla którego musieliśmy prosić p. Namiestnika, ażeby wyrozumiawszy obie strony, z jedną i drugą pertraktował.

Posłannictwo pośrednika nigdy nie bywa posłannictwem wdzięcznem. Słyszeliśmy tutaj z ust moich przedmowców, że p. Namiestnik wstawiał się zanadto za stroną polską, a za mało Panom ze swej strony robił koncesyi. Gdybym chciał zdradzić tajemnicę, możebym był w położeniu Panom zakomunikować, że podobne zarzuty w przeciwnym kierunku pojawiły się ze strony polskiej, coby było dowodem, że p. Namiestnik umiał dotrzymać przepisanej dla pośrednika *juste milieu*. Pomocnym nijako p. Namiestnikowi był w akcyi tej z wielką ofiarnością czynnym J.E. Biskup przemyski.

Rzeczywiście zdawało się, nie przesadzając temu, co później uchwała klubów i jaka będzie uchwała Koła sejmowego, że się stronnictwa dość zbliżyły.

Panowie powiadacie, że my nie chcemy robić ustępstw, że z tego powodu stosunki są zerwane. Proszę mi wierzyć, że mój rozum jest cokolwiek za krótki, ażebym zrozumiał, dlaczego dzisiaj mają być te pertraktacje zerwane.

P. Namiestnik ogłosił w »Gazecie lwowskiej« cały szereg propozycji, jakie robił Panom co do ustępstw, które miał potem polskiej stronie zakomunikować i starać się je po polskiej stronie przeprowadzić.

I rzeczy zaszły, — zawsze stoję na stanowisku p. Namiestnika, bo myśmy nie mieli sposobności jeszcze oświadczyć się pod tym względem, — rzeczy zaszły tak daleko, że właściwie pozostały 2 kwestye sporne, kwestye najważniejsze, a to procentu i systemu zabezpieczenia mandatów waszych i naturalnie naszych. Otóż pod tym ostatnim względem, to już muszę prosić, ażeby Panowie byli łaskawi uznać, że ustępliwość była po stronie polskiej wielka. Proszę sobie przypomnieć, że kompromis tamtego roczny zawierał proporcjonalność, a w pierwszym rządzie trójmandatowe okręgi, jako sposób zabezpieczenia mandatów w pierwszym rządzie naturalnie polskich; Panowie ze swego stanowiska żądacie zabezpieczenia mandatów ruskich i oświadczyliście, że jesteście absolutnie przeciwni trójmandatowym okręgom. Wówczas była grupa pomiędzy polskimi stronnictwami, która może byłaby się zgodziła przy utrzymaniu zasady proporcjonalności na 2 mandatowe okręgi.

Panowie z zasady oświadczyliście się przeciwko proporcjonalności i zażądaliście okręgów jednomandatowych. Otóż cóż zrobili Polacy? Powiedzą Panowie: Nie dali nam odrazu okręgów jednomandatowych. Już dlatego nie mogli odrazu tego zrobić, bo naprzód nie wiedzieć, czy jest większość, która chce dać, a następnie dlatego, że żaden z nas niema należytego wyobrażenia przy systemie kuryalnym, jak wygląda ten lub ów system, który ma tu i ówdzie swoich zwolenników, jak wiele ma być 1, 2, i 3-mandatowych okręgów, jak wyglądać będą okręgi z katastrem, a jak bez katastru narodowego. O tem się tylko mówi, jest trochę dat statystycznych, ale geograficznych, graficznych, wyników nie ma wcale. I przyznacie Panowie, że dzisiaj przyjęcie jednomandatowych okręgów, albo gdyby Panowie mieli się zgodzić i dwumandatowych okręgów — jedno i drugie byłoby błędem taktycznym. I ci sami Polacy, którzy mówili, nie odstąpimy od proporcjonalności, żądamy mandatów dwu albo trójmandatowych, ci sami Polacy powzięli, zdaje mnie się, grzeszną uchwałę w komisji reformy wyborczej. Jeśli się nie mylę, ostatni mowca krytykował tę uchwałę, uważał ją za niekorzystną albo niepomysłną dla Panów, to ja uważam, że uchwała ta była wyłącznie dla celów Panów powziętą. Nie ażebym sądził, iż przez tę uchwałę dostaniecie Panowie okręgi jednomandatowe, bo my nic nie wiemy, co z tego wyniknie, aleśmy dla zaznaczenia, że chcemy zgody postanowiliśmy uchwalić na komisji reformy wyborczej, ażeby Wydział krajowy w jak najkrótszym czasie te wszystkie cztery systemy czteromandatowe, trójmandatowe, dwumandatowe i jednomandatowe z kuryami i bez kuryi dokładnie zbadał, graficznie starał się skonstruować odpowiednio do ilości mandatów, a proszę pamiętać, że w systemie kuryalnym mandaty umieszczają, to nie tak prosta rzecz, ażeby stylizację przygotować dla komisji wyborczej, ażeby komisya miała sposobność w tej sprawie wypowiedzieć się po paru miesiącach. Panowie w tem znajdujecie brak ustępstwa i brutalne traktowanie i chęć zerwania stosunków? Przepraszam, ja tego nie rozumiem.

Pan Kolega Lewicki wie o tem dobrze, że kwestya procentu od początku była najtrudniejszą i że wymienienie cyfry procentowej było rzeczą trudną właśnie dlatego, bo to jest system kuryalny. Ale chcieliście tego i pan Namiestnik poszedł w pertraktacjach do 26·4%.

Panowie powiadacie, że to za mało, bo to nie odpowiada liczbie ludności, Panowie powiadacie, że wyście się na to w Radzie państwa nie zgodzili. Być może — ja nie byłem przy tych naradach.

Ale dwie rzeczy trzeba skonstatować najpierw, że ostatecznie jestto cyfra stojąca w ustawie państwowej i to nie kuryalnej lecz powszechnego głosowania cyfra, na której cały świat się już ostatecznie oparł i na niej stoi. Ale co ważniejsza. Może być, żeście byli przeciwni tej cyfrze, ale wy na tej cyfrze wyszliście w takiej sile, takim staliście się czynnikiem, że jeśli dzisiaj taką siłę rozwijacie, to właśnie dzięki tej sile jakąście dzięki 26·4% mogli zyskać we Wiedniu.

Panowie którzyście z małej reprezentacji doszli do wielkiej reprezentacji w Radzie państwa, mówicie że 26% jest obrazą narodową. (*p. Staruch przerywa*). Ale proszę panów, takie jest wasze przekonanie. Ale przecież my, albo znaczna część może mieć inne przekonanie. Panowie powiadacie, że chcecie kompromisu. Ostatni mowca zarzucił nam, że my chcemy nad wami panować, ale nam radził żebyśmy po przyjacielsku traktowali. Jestże to przyjacielskie traktowanie jeśli się komuś powie, że dziś, 9. lutego musi być podwyższona cyfra 26%. Dlaczego? Trzeba przecież pamiętać o opinii publicznej całego świata.

We Wiedniu fakt, że tu się zbliżono, sprawił ogromne wrażenie, uważają za wzór tego co się ma dzieć w innych prowincjach. Zbliżyliśmy się, przynajmniej panowie z Namiestnikiem już bardzo mocno, a dziś nagle powiadacie, że dziś zrywacie układy, bo dzisiaj ma być podwyższona cyfra.

Tego nikt nie zrozumie. Ja logicznego toku w tych panów wywodach nie mogę znaleźć, ja znajduję, że porównując to co się działo temu cztery tygodnie z tem co było w tamtych sesjach, to widzi się tak kolosalny postęp w tych rokowaniach, że bodaj czy nie popełnicie grzechu narodowego wobec siebie i nas, jeśli raptem oświadczacie, że stosunki zerwane. (*Brawa*.)

Ja muszę oświadczyć z mego stanowiska i ze stanowiska wszystkich klubów polskich, że my nie uważamy stosunków za zerwane. My jesteśmy gotowi zawsze się porozumiewać i ja wierzę, że do porozumienia przyjść musi, bo to jest interesem narodowym naszym i waszym, a przynajmniej naszym politycznym. Jeszcze raz konstatuje, że powodu do zerwania nie daliśmy najmniejszego i nierozumieniem dlaczego panowie chcecie zrywać. Traktujmy dalej (*p. Staruch przerywa*) ale w taki sposób się pertraktacje nie odbywają, że wy macie nam dyktować, a my mamy to przyjąć, lecz trzeba się porozumiewać po przyjacielsku.

Lecz jeśli wy dzisiaj zrywacie (*przerzywania, krzyki na ławach posłów ruskich*) sam krzyk nic nie pomoże, muszę skonstatować, w przeciągu tych czterech tygodni Polacy okazali jak najdalej idącą ustępliwość tak jak to jest ich obowiązkiem ze stanowiska ich politycznego w Austrii i kraju i konstatuje, że Polacy chcą zgody tylko proszę panów, żebyście razem z nami pracowali a nie przeciw nam.

(*Brawa i oklaski*).

Marszałek (głos ma jego Ekscelencya pan Namiestnik).

J. E. Namiestnik p. Bobrzyński. Znadto żywy udział brałem w rokowaniach odnoszących się do reformy wyborczej polsko-ruskich, ażeby w tej chwili o mojej roli w tych rokowaniach nie mógł powiedzieć parę słów i sytuacji, jak mnie się ona przedstawia, nakreślić.

Przedewszystkiem stwierdzić muszę, że rokowania te w ciągu ubiegłej sesyj sejmowej odbywały się wśród najzupełniejszej swobody, bez najmniejszego z góry nacisku. Miałem sposobność zaznaczyć stanowisko rządu w tym kierunku, że rząd wnosić projektu reformy wyborczej z swego ramienia nie zamierza, że rząd oczekuje aż stronnictwa polskie porozumieją się same pomiędzy sobą co się tyczy zasad, a rząd wtedy byłby gotów przystąpić do wniesienia projektu, gdyby takie porozumienie przedtem nastąpiło i gdyby rząd został wezwany, ażeby kodyfikację taką w myśl ustalonych zasad przygotować. To jest rzecz jedna.

Następnie ponieważ rząd i ja to samo z mojego stanowiska jako namiestnik, a zarazem jako obywatel kraju przywiązuję największą do tego wagę, ażeby takie porozumienie pomiędzy Polakami a Rusinami, a zarazem reforma wyborcza, mająca tak doniosłe znaczenie nietylko narodowe, ale i polityczne i socyalne przyszła jak najrychlej do skutku, przy otwarciu ostatniej sesyj wyraziłem gotowość, ażeby w tem dziele współdziałać i do jego urzeczywistnienia w miarę sił się przyczynić.

Daną mi była do tego sposobność w tej formie, że strony rokujące, to jest prezesi klubów polskich i ruskich objawiły życzenie, ażebym podjął się roli pośrednika.

Wezwaniu temu z największą gotowością uczyniłem zadość. Czyniąc to zdawałem sobie sprawę, że jest to rola ważna i wdzięczna, gdy się uda ale zarazem zdawałem sobie sprawę z tego, że dopóki jeszcze nie zostanie uwieńczoną pomyślnym skutkiem, to pośrednik jest narażony na najrozmaitsze zarzuty, bo tak jedna jak druga strona pragnęłaby ażeby pośrednik zajął jej stanowisko albo ażeby na drugą stronę wywarł nacisk tego rodzaju, ażeby ta druga na żądania jej się zgodziła.

Rokowania te — niestety — nie doprowadziły do skutku, a nie doprowadziły dlatego, że spotkał mię ze strony ruskiej zarzut, (który przewidywałem i którego się spodziewałem) iż stanąłem zanađto na stanowisku polskim, podczas gdy Panowie mogliście i tu, w Wys. Sejmie, słyszeć a i czytać w dziennikach niektórych polskich, ze strony polskiej spotyka mnie niemniej spodziewany i przewidywany zarzut, że stanąłem po stronie ruskiej i Rusinom zbyt daleko idące czynię ustępstwa.

To jednak, jak powiedziałem, było z góry do przewidzenia — i temu wcale się nie dziwię.

Panowie zechcą łaskawie sobie przypomnieć, że na przeszłej sesji sejmowej stronnictwa polskie zaznaczyły swoje stanowiska w t. zw. kompromisie, który właśnie sporu polsko-ruskiego nie załatwiał, a dotyczył go tylko w niektórych punktach; — kompromis ten objawił się też w pewnych ogólnych zasadach, jakie następnie zostały przedstawione Sejmowi.

Przeciw tym zasadom polskim, uchwalonym przez komisję, posłowie ruscy uchwalili swoje zasady, ujęte w 12 punktów, a Wys. Sejm na ostatniem swem posiedzeniu w ubiegłej sesji odesłał do komisji zarówno uchwalone przez komisje polskie, jakoteż owych 12. punktów, czyli zasad posłów ruskich. Ktokolwiek przypatrzył się bliżej tym zasadom stron obu, ten przyszedł niezawodnie do przekonania, że owych 12 punktów ruskich było zasadniczem przeciwieństwem i zanegowaniem tego wszystkiego, czego życzyła sobie większość komisji polskich. Tak sprawa stała na ostatniem posiedzeniu w ubiegłej sesji sejmowej.

Jeżeli zaś patrzymy się, jak sprawa dziś stoi — to muszę przedewszystkiem zwrócić uwagę, że tak Polacy jak i Rusini, prezesi klubów i polskich i ruskich, do których tę rzecz odesłano do rozważenia ze stanowiska politycznego, zasiedli z całym spokojem do wspólnego stołu obrad i na całym szeregu posiedzeń przedyskutowali punkt po punkcie — co się dotychczas nie działo, — wyjaśniali i uzasadniali rzeczowo i politycznie wszystkie swoje postulaty.

Wśród toku tych obrad wyniknęło, mojem zdaniem, pewne zbliżenie — a rezultatem było, że stanowiska obu stron nie były już w tak dyametralnem przeciwieństwie, jakie objawiło się przy końcu ubiegłej sesji: owszem, w wielu punktach nastąpiło — jeśli nie zupełne porozumienie, to przynajmniej zbliżenie i to bardzo daleko idące.

To jest rzecz zrozumiała, rzecz, która dowodzi, że owe rokowania wprowadziły sprawę na tory więcej aktualne, — bo wyrwanie jednego punktu zasad reformy wyborczej z całości, stawianie w jego miejsce czegoś wręcz przeciwnego, to robota, która sprawy nie ułatwia, ale wręcz ją utrudnia. Jeśli punkt po punkcie jest wyjaśniony i wytłómaczony, to rzecz wreszcie przychodzi do skutku jako całość jako *iunctim* wszystkich poszczególnych żądań i postulatów. Do takiej całości mogło się przyczynić nietylko sformułowanie żądań ruskich co do ustępstw ze strony polskiej, ale też sformułowanie postulatów polskich, których spełnienia domagali się Polacy od Rusinów, — postulatów, które nie miały cechy realnej i może nawet z reformą wyborczą nie były w związku bezpośrednim.

Związek właściwy był w tem, że dzieło reformy wyborczej nie miało ograniczać się na samej technicznej stronie uchwalenia pewnych paragrafów, ale miało być punktem wyjścia na drogę, wiodącą do zgody narodowej w kraju, do zgodnego współdziałania, w celu załagodzenia różnic narodowych, a może socyalnych i politycznych. Te postulaty stawiane przez Polaków, gdyby zostały przez Rusinów uwzględnione, byłyby tym pomostem, któryby umożliwił, że i te stronnictwa polskie, które dotychczas zajmowały stanowisko najoporniejsze, byłyby spowodowane zejść z tego stanowiska i przychylić się do pewnych na rzecz Rusinów koncesyi.

Tak przedstawiała się sprawa w ciągu całego toku obrad.

To, co ja w tym kierunku czyniłem, to w końcu sformułowałem w tak zwanym »projekcie Namiestnika« i w t. zw. wnioskach pośredniczących, dążących do ugodowego załatwienia sprawy.

I oto stwierdzam, że całość tych wniosków ograniczała się do punktów najbardziej spornych, w których rola pośrednika była i wskazana i konieczna.

Następnie, nie były to projekty, które jakobym sobie z góry wymyślił i chciał Panom narzucić, ale były to wnioski wysnute z całości toku rokowań. Były pomostem łączącym sformułowane postulaty jednej i drugiej strony, a zatem nie mogły mieć charakteru nacisku — ale miały charakter dobrowolnego przekonywania, i wyjaśniania sprawy w obec jednej i drugiej strony.

Sprawa więc w chwili dzisiejszej postąpiła znacznie naprzód, a istotna różnica ograniczyła się do kilku punktów rzeczywiście bardzo ważnych. W punkcie największej wagi, t. j. co do systemu wyborców z kuryi miejskiej, przyszło do pewnego zbliżenia. — a co do kuryi wiejskiej przyszło do tego, że sprawa ma być rozebrana bez uprzedzeń i że mają być dostarczone niezbędne rzeczywiście daty statystyczne celem wykreślenia okręgów wyborczych i skonstruowania ich według tych dat statystycznych.

Gdy to zostało zrobione, gdy rokowania doprowadziły już do pewnego zbliżenia — rzecz jest zapewne odroczone, ale odroczone dlatego właśnie, że doszło do pewnego zbliżenia a nie do rozbięcia.

I niech mi będzie wolno zakończyć stwierdzeniem, że według mego najgłębszego przekonania, skoro na najbliższej sesji zjeździemy się znowu razem, rokowania będą podjęte napowrót i będę bardzo szczęśliwy, gdy wówczas doprowadzą do pomyślnego rezultatu (*Brawa*).

P. Skwarko. Proszu o hołos.

Marszałek. Głos ma p. Skwarko.

P. Skwarko. Wysokyj Sojme!

Jeho Ekscelencyja p. Bilińskijski wyskaw tu nadiju, a włastywo swoje perekonanie, szczo perehowory ne sut' rozbytij i szczo polska biliszt' stojit' na tim stanowysku, szczo ne moze jich uważaty za rozbytij. Ale dla nas sprawa jest' jasna z ustałenoji riżnicy miż dwoma ultimatamy. A jak dowho polska biliszt' toji riżnicy ne wyrivnaje, tak dowho o perehoworach besidy buty ne moze. Obi storony skazały sobi, szczo dalsze riszczo ne možuť pity i z toho własno wychodyť rozbytije perehoworiw. Toho roda wykazy i motywy, jaki tut teper czujemy, možuť nas łysz peresterihaty pered dalszymy perehoworamy na buducznist', bo jesły biliszt' tak sprawa stawlaje, to jest' w tim łysz perestoroħa dla nas, szczo by my w buducznosty ne zapuskały sia w nijaki perehowory. Szczo do stanowyska p. namisnyka, kotryj skazaw, szczo zowsim sprawedływo spowniaw swoju rolu poserednyka, to muszu pidnesty, szczo tak bułoby łysz toħdy, kołyby p. namistnyk zanykaw dijsno w ciłij sprawi seredno geometryczne stanowysko, n. pr. koły my stanuły na 30%, a polska biliszt' na 26%, win jako sprawedływyj poserednyk stanuwby na 28%. Czy my na te zhodyłyby sia, to in-sza ricz, ale pidnoszu se dla toho, szczo by stwerdyty, szczo p. namistnyk ne buw sprawedływym poserednykom łysz stanuw na stanowysku wykłuczno polskim. Na tym kińczu.

Пропу о гоłos.

Високий Соїме!

Єго Ексцеленция п. Білінський висказав ту надію, а властиво своє perekonanie, що perehowory ne sut' rozbytij i що polська більшість стоїть на тим становиску, що не може їх уважати за розбиті. Але для нас справа єсть ясна з усталеної різниці між двома ультиматами. А як довго польська більшість тої різниці не впрівнає, так довго о perehoworach бесіди бути не може. Обі сторони сказали собі, що дальше рішучо не можуть піти і з того власно виходить розбитіє perehoworiw. Того рода вискази і мотиви, які тут теper чуємо, можуть нас лиш перестерігати перед дальшими perehoworami на будучність, бо єсли більшість так справу ставляє, то єсть в тим лиш перестороħа для нас, щоб ми в будучности не запускали ся в ніякі perehowory. Що до становиска п. намісника, котрий сказав, що зовсім справедливо сповняв свою ролю посередника, то мушу піднести, що так булоби лиш тогди, колиби п. намісник занымав діїсно в цілій справі середно геометричне становиско, н. пр. коли ми станули на 30%, а польська більшість на 26%, він яко справедливиї посередник станувби на 28%. Чи ми на те згодилиби ся, то иньша річ, але підношу се для того, щоби ствердити, що п. намісник не був справедливым посередником лиш станув на становиску виключно польским. На тим кінчу.

Marszałek. Przystępujemy do porządku dziennego.

(Postowie klubu rusko-ukraińskiego zaczynają gwizdać, grać na trąbkach, czytelach, bić w pulpity itd.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ustawy zezwalającej gminie Knibinin-wieś (powiat Stanisławów) na pobór opłat gminnych od czynszów najmu (**alg. 970**).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Čłonek Wydz. kraj. p. **Onyszkiewicz.** Wnoszę, by sprawozdanie to odesłać do komisji administracyjnej.

Marszałek Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? *(Nikt)*. Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. *(Większość)*. Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. Zardeckiego i tow. w sprawie założenia gimnazjum realnego w Leżajsku (**alg. 971**.)

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. Zardecki.

P. Żardecki. We wniosku przedłożonym Wysokiemu Sejmowi do uchwały przytoczyłem obszernie powody, które przemawiają aż nadto wymownie za potrzebą założenia gimnazjum realnego w Leżajsku, dlatego na uzasadnienie wniosku już nie wiele mam do powiedzenia. Postawieniem wniosku o założenie tej szkoły spełniam obowiązek poselski, bowiem zwracam uwagę Sejmowi na miejscowość posiadającą niezwykle sprzyjające warunki dla wychowania młodzieży w duchu religijnym i narodowym a zarazem dając możliwość podania pomocnej ręki miastu, które za czasów Rzeczypospolitej zajmowało wśród miast wcale poczesne miejsce a przy przejściach smutnych, jakie przechodziła nasza ojczyzna wielokrotnie przez nieprzyjaciół prawie doszczętnie bywało niszczone.

Do wytworzenia atmosfery sprzyjającej wychowaniu młodzieży w duchu religijnym przyczynia się niewątpliwie kościół OO. Bernardynów, gdzie mieści się słynny cudami obraz Matki Boskiej. Kilka razy do roku odbywają się tu odpusty, na które przybywa dziesiątki tysięcy pątników z całej Polski. Jest to jakby druga Częstochowa stron wschodnich a pątnicy nietylko z zaboru austriackiego tam przybywają, gdyż nie istnieją dla nich sztucznie i gwałtem przeprowadzone granice zaborowe, nie boją się strasznych następstw ani utraty życia, lecz przechodzą ukradkiem granice Królestwa całemi gromadami, tak, że nieraz do 20.000 królewaków się zbiera. Wszystko to ludzie ze sąsiadującej i zaledwie o kilka lub kilkanaście km. odległej od Leżajska gubernii lubelskiej i obecnie niestety utworzyć się mającej gubernii chełmskiej, gdzie najwięcej potrzebują wzmocnienia uczuć narodowych i religijnych.

Ta ludność siłą od reszty narodu odcięta lgnie do nas a przez przybywanie na odpusty łączność z nami utrzymuje. Otwarcie szkoły średniej w Leżajsku leży w ogólnym interesie publicznym i w dobrze zrozumianym interesie narodowym i miałyby znaczenie nietylko dla ludności miejscowej i wsi w pobliżu położonych ale niewątpliwie i dla ludności gubernii lubelskiej zwłaszcza że najbliższe za granicą gimnazjum ma dopiero Lublin oddalony o przeszło 60 km. drogi kołowej a ludność tamtejsza ma z Leżajskiem styczność nieustanną,

W ostatnich kilku latach powstał w kraju bardzo silny prąd w kierunku zakładania prywatnych gimnazyów w nadziei, że w czasie niedługim zostaną te gimnazya upaństwowione. Zakładanie prywatnych szkół średnich ma swoją dobrą stronę, gdyż szkoła powstaje wśród sprzyjających warunków wytworzonych przez interesowane czynniki miejscowe. Natomiast ujemną stroną jest fakt, że założenie szkoły średniej w pewnej miejscowości jest dziełem przypadku a nie spełnieniem programu zakładania szkół w kraju, programu, któryby przede wszystkim liczył się z ogólnym interesem publicznym, a powiedzmy chociażby nieśmiało: no i z interesem narodowym. Dlatego wniosek mój ma na celu ażeby Sejm w uwzględnieniu motywów we wniosku podanych, wezwał c. k. Rząd a tem samem władze szkolne krajowe, ażeby przy pomnożeniu szkół średnich w kraju bezzwłocznie wzięto w rachubę założenie gimnazjum realnego w Leżajsku.

Pod względem formalnym proszę o odesłanie mego wniosku do komisji szkolnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? *(Nikt)*. Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. *(Większość)*. Jest przyjęty.

Następujący punkt porządku dziennego pierwsze czytanie wniosku p. Bisa i tow.

w sprawie budowy drogi od gminy Bojanowa przez gminę Wilczowolę i Raniżowską Wolę do Raniżowa, usuwam z porządku dziennego z powodu nieobecności wnioskodawcy.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. Wrześniowskiego i tow. w sprawie obsadzania dróg drzewami owocowymi, względnie użytecznymi (alg. 972).

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. Wrześniowski.

P. Wrześniowski. Wysoka Izbo!

Właściwie należałoby sądzić, że wniosek przezemnie postawiony nie potrzebuje uzasadnienia. Rzecz sama w sobie prosta i jasna nie powinna wywołać żadnej polemiki. A jednak przeglądając sprawozdania z przeprowadzonej w r. 1904 w tej Izbie rozprawy nad ustawą o zasadzaniu i ochronie drzew przydrożnych, spotkałem się ze zdziwieniem z niektórymi co prawda nielicznymi głosami, które albo podawały w wątpliwość, czy wogóle drzewa owocowe należy przy drogach sadzić, albo też nawet wprost przeciw temu występowały.

Natomiast podnieść muszę, że już wtenczas niektórzy mowcy zaznaczali potrzebę i użyteczność obsadzania dróg drzewami owocowymi, opierając się na doświadczeniach na próbie poczynionych w niektórych okolicach kraju, które to próby bardzo dobre dały wyniki.

Ze zaś ustawa w 1904 r. uchwalona, a w 1907 ogłoszona dotąd nie weszła jeszcze w życie, a § 18 tej ustawy zastrzega wydać się mającej instrukcyi o oznaczenie szczegółowe rodzaju drzew, jakie przy drogach sadzić należy, przeto kwestya ta jest ciągle jeszcze otwarta i właśnie teraz, gdy na czasie jest upomnieć się o dotyczących władz o przyspieszenie wydania zapowiadanej instrukcyi i o wprowadzenie raz wreszcie w życie ustawy, — właśnie teraz nadarza się sposobność do omówienia sprawy, będącej przedmiotem mego wniosku.

Na pierwszy plan tedy wysunie się pytanie, czy i jakie mogą być korzyści z obsadzania dróg drzewami owocowymi?

Pożytek będzie dwojaki: materialny i moralny.

Zacznijmy od pierwszego.

Wedle zdania osób fachowych drzewo owocowe średniej jakości, odpowiednio pielęgnowane i chronione, dać może przez lat 20 dochodu 20 do 40 K rocznie, zależnie od sprzyjających w danym roku warunków. Przyjmijmy jednak połowę, a nawet czwartą część tych cyfr, to pokaże się, że drzewa owocowe zasadzone przy drogach krajowych, powiatowych, gminnych I klasy i dojazdach kolejowych, ewentualnie także przy uporządkowanych drogach gminnych II klasy na długości około 30 000 km dałyby olbrzymie sumy dochodu, sumy idące w miliony. Dochody te obracane na utrzymanie dotyczących dróg nie tylko w krótkim czasie podniosłyby stan komunikacyi w naszym kraju do należytego poziomu, ale nadto ulżyłyby w wysokim stopniu ludności w ciężarach dotychczasowych ponoszonych na cele drogowe.

Drugą niemniej ważną korzyścią dla kraju byłoby podniesienie sadownictwa, którego ogólny stan jest u nas jeszcze bardzo niski, bo nie tylko mało jest wogóle sadów i drzew owocowych, ale jeszcze mniej umiejętności w prowadzeniu sadownictwa.

W Czechach, na Śląsku i w Niemczech sadzenie drzew owocowych przy drogach i po sadach oddawna już jest praktykowane i tam też sadownictwo jest ważną i bardzo rentowną gałęzią gospodarstwa krajowego.

Dlaczegożby i u nas nie mogło kiedyś dojść do tego, skoro klimat naszego kraju tak znakomicie nadaje się do uprawy drzew owocowych?

Dotychczas jednak jest u nas na tem polu apatya i niezrozumienie interesu.

Miasta nasze przedstawiają bardzo pojemny rynek na owoce, niestety jednak zapotrzebowanie pokrywa w znacznej części import z Węgier, z Tyrolu lub z innych krajów austriackich. Nasza ludność wiejska bardzo tanio sprzedaje swój produkt, a ludność miejska bardzo drogo płaci za owoce.

Otóż przez podniesienie produkcji owoców — co przez sadzenie przydrożnych drzew owocowych musiałyby nastąpić — podniosłyby się wewnętrzna konsumpcya owoców i ich przetworów, a tem samem ograniczonyby został import obcych produktów, natomiast musiałyby się rozwinąć eksport naszych owoców, konserw, przetworów owocowych i t. p., stworzonoby zatem nowy przemysł, którego dotąd prawie wcale nie mamy.

Nie małą też rolę odgrywałoby sadzenie przy drogach drzew owocowych dla podniesienia i rozwoju pszczelnictwa.

Wiadomem jest, że przez obecny system gospodarstwa leśnego i rolnego flora dla pszczoł niezbędna bardzo została zubożona. Przed kilkunastu laty Galicya produkowała rocznie przeszło 25.000 q miodu, t. j. połowę produkcji w całym państwie, w następnych zaś latach produkcya ta spadła o połowę, albo i niżej z powodu coraz większego ubytku drzew miododajnych.

Bardzo więc byłoby wskazaniem, by instrukcyja do ustawy z 1907 zawierała postanowienie, że tam, gdzie z powodu niekorzystnych warunków klimatu lub położenia gleby, drzewa owocowe nie mogą być sadzone, mają być drogi obsadzone przede wszystkim drzewami miododajnymi, jak lipa, akacya, iwa i t. p., które kwitną w czasie przedwzrostu pszczoł, a niewątpliwie ta drobna, ale bardzo rentowna gałąź gospodarstwa krajowego mogłaby wzrosnąć w całym kraju, a zwłaszcza w Galicyi wschodniej, gdzie dotąd jest bardzo zaniedbana.

Wskazaniemby też było zorganizowanie spółek sadowniczych pod patronatem Wydziału krajowego na wzór spółek mleczarskich, co przyczyniłoby się do rozwoju sadownictwa, pszczelnictwa i może przeciw doczekalibyśmy kiedyś tego, by kraj nasz zasłużył na miano krainy mlekiem i miodem płynącej, do czego ma zresztą wszelkie warunki.

Przypatrzmyż się teraz tej sprawie z innej, mniej realnej strony. Jak każdy kulturalny człowiek dba o swój powierzchowny wygląd i swego domu, tak też i kraj powinien dbać o swą zewnętrzną szatę. O ileż piękniej i ponętniej wyglądać będą nasze drogi, obsadzone drzewami obsypanymi bujnym kwieciem, a później barwnymi owocami! jaki estetyczny i kulturalny wygląd przybrałyby wówczas cały nasz kraj, który dotąd jeszcze u obcych uchodzi za zaniedbany, zacofany »Bärenland«!

Ale nietylko o te pozory tu chodzi. Rozbudzenie u szerokich warstw ludności zamiłowania do pielęgnowania i sadzenia drzew owocowych, podniesienie konsumpcyi owoców, a — co za tem idzie — obniżenie konsumpcyi trunków alkoholicznych, odczucie potrzeby urozmaiconego pożywienia ważne ze względów higienicznych — to są niewątpliwie a doniosłe korzyści, jakie zaprowadzenie obowiązkowego sadzenia przy drogach drzew owocowych przynieść by musiało.

Prawda, że te materyalne i moralne korzyści nie od razu będą widoczne, nie można się ludzi, aby wprowadzenie tej ustawy nie natrafiło na trudności. Wiemy z doświadczenia, że ludność, zwłaszcza wiejska, niechętnie i z niedowierzaniem przyjmuje wszelkie nowości, a każde zaprowadzenie nowych przepisów, jak policyjno-weterynaryjnych, budowlanych i drogowych, spotkało się nietylko z niechęcią, ale nieraz i z oporem. Nie można jednak dlatego tylko zaniechać wszelkiej akcyi i uważać rzeczy za niemożliwą do przeprowadzenia. Trzeba tylko chcieć, trzeba tylko dosyć dobrej woli i wytrwałości, niezrażania się początkowymi trudnościami, trzeba, ażeby wszyscy do doprowadzenia do skutku tego dzieła współdziałali.

Szkoła, czytelnie, kółka rolnicze powinny wpajać w ludność przekonanie, że rzecz ta jest dobrą i pożyteczną. Powinny wychowywać młodzież wiejską i przyuczać do szanowania publicznej własności i przestrzegania ustaw.

Obok tego obowiązkiem być powinno władzy stać na straży wydanych przepisów i z całą stanowczością i surowością wkraczać tam, gdzie złośliwość lub swawola przepisów te będą naruszać. I dlatego też pożądanemby było odpowiednie uzupełnienie, względnie obostrzenie dotychczasowych przepisów pod względem postępowania karnego tak co do kompetencyi władz orzekających, jak i co do sposobu postępowania, aby zapewnić możliwie największą i najskuteczniejszą ochronę drzew owocowych. Kary zaś sprawiedliwe, a z całą ścisłością stosowane i stanowczo wykonywane dotyczyć będą tylko takich złych szkodników, którzy na nie zasłużyli i których tylko w ten sposób do szanowania dobra ogólnego przymusić będzie można.

Przy postępie jednak oświaty, przy dobrej woli całego społeczeństwa, a przy współudziale wszystkich czynników pedagogicznych jest nadzieja, że po upływie pewnego czasu stosowanie przepisów karnych należeć będzie do rzadkich wyjątków, a wprowadzenie obowiązkowego sadzenia przydrożnych drzew owocowych przyniesie krajowi obfite pożytki tak, aby nikt nie mógł kiedyś powiedzieć, że te przydrożne owoce są to gruszki na wierzbie.

Pod względem formalnym proszę o odesłanie mego wniosku do komisji drogowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. Krężła i tow. w sprawie zapomogi dla ludności włościańskiej dotkniętej klęską myszy polnych i klęską posuchy (alg. 973).

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. Krężel.

P. Krężel. Wysoka Izbo!

Już w motywach mego wniosku podałem powody, które skłoniły mnie do postawienia go, rozwodzić się nad nim więc nie będę i proszę, aby go pod względem formalnym odesłano do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. Ptaka i tow. w sprawie wynagrodzenia świadków, powoływanych przez c. k. Starostwa w sprawach urzędowych. (alg. 974).

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. Ptak.

P. Ptak. Wysoki Sejmie!

Od dłuższego czasu dają się słyszeć zażalenia ludności wiejskiej, która zmuszona jest stawać w starostwach w sprawach urzędowych jako świadkowie na wezwanie starostw często nawet pod zagrożeniem kar lub przymusowego sprowadzenia.

Świadek taki musi porzucić swe zatrudnienie a nieraz i całe gospodarstwo w czasie największych robót polnych, przebywać nieraz kilka mil drogi o suchym chlebie, aby stawić się na czas i wskutek tego ponosi nieraz nieobliczalne straty.

Do tego czasu prawie wszystkie władze i instytucje w takich razach wynagradzają swoich świadków, tylko starostwa czyli rząd uważa to za niestosowne, tłumacząc się tem, że nie ma na to funduszów.

Wskutek powyższych wywodów wnoszę na odesłanie tego wniosku do komisji administracyjnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. Myjaka i tow. w sprawie założenia szkoły koszykarskiej w Łącku. Dla uzasadnienia wniosku głos ma p. Myjak (alg. 975.)

P. Myjak. Wysoka Izbo!

Nad brzegami licznych potoków górskich znajdują się znaczne ilości łożyny, której ludność tamtejsza nie jest w stanie należycie i racjonalnie zużytkować. Wskazanem jest tedy założenie szkoły koszykarskiej celem przyjścia z pomocą tejże ludności.

Pod względem formalnym wnoszę o odesłanie tego wniosku do komisji przemysłowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. Myjaka i tow. w sprawie założenia szkoły sadowniczej w Łącku. Dla uzasadnienia wniosku głos na p. Myjak (alg. 976).

P. Myjak. Wysoki Sejmie! Ogólnie jest znaną rzeczą, że Galicya pod względem pomologicznym stoi jeszcze na bardzo niskim stopniu rozwoju. Kraj na wskroś rolniczy, kraj nadający się znakomicie do hodowli drzew owocowych tak ziarnkowych jak i pestkowych nie tylko nie produkuje owoców na eksport ale nawet nie jest w stanie w ogromnej ilości pokryć zaopatrzenia konsumpcji krajowej.

Powody tego smutnego stanu rzeczy są bardzo skomplikowane i nie zamierzam ich obecnie przytaczać.

Natomiast z zadowoleniem konstatuję fakt, że zainteresowanie się Wysokiej Izby w ostatnich latach sadownictwem jest żywe i daje nadzieję pomyślnego rozwoju tej gałęzi rolnictwa.

Ktokolwiek zadał sobie trud poznać rozmieszczenie sadownictwa w kraju ten z łatwością spostrzegł, że prócz małych wysp drzew czy to pestkowych czy ziarnkowych dwie tylko mamy oazy w kraju obfitujące we wielką ilość drzew owocowych a są niemi okolica Zeleszczyk i okolica Łącka.

W Zaleszczykach istnieje krajowy Zakład ogrodniczy a tem samem Galicya wschodnia ma instytucję, która odnośnie do sadownictwa zaspokajać może przynajmniej w części potrzeby ludności wschodniej Galicji.

Natomiast jedyne większe centrum sadownicze w Galicyi zachodniej mianowicie okolica Łącka żadnej szkoły sadowniczej nie posiada.

W okolicy Łącka jest kilkadziesiąt gmin pokrytych gęsto sadami tak pestkowymi jak i ziarnkowymi. W r. 1909. sama tylko parafia Łącka złożona z jedynastu gmin sprzedawała jak to wykazały żmudne obliczenia przeprowadzone na polecenie prezydium koła T. L. S. owoców za 109.086 kor.

Ziarnkowy owoc z tych okolic idzie prawie w całości do Prus natomiast pestkowy w stanie surowym znajduje zbyt za pośrednictwem kupców ruskich przedewszystkiem we Lwowie, Tarnopolu, Rzeszowie, Przemyślu, Krakowie i Zakopanem a w stanie suszonym idzie prawie w połowie w powiat nowotarski a w drugiej połowie znajduje zbyt częściowo w różnych miastach kraju a częściowo w Prusach.

Nadmieniam tutaj muszę, że sadownictwo w okolicy Łącka ani co do uprawy ani co do dobra gatunków i jakości nie stoi na odpowiednim stopniu kultury.

Gdy nadto zważymy, że tu idzie o poprawę bytu kilkadziesiąt tysięcy ludzi i o pozyskanie jak najszerzszych mas ludności dla tej gałęzi rolnictwa a również i o interes żywotny miast, które w miarę rozwoju sadownictwa w kraju tem lepszy a tańszy owoc otrzymywać mogą, musimy przyjść do wniosku, że założenie szkoły sadowniczej w Łącku jest rzeczą wysoce ekonomiczną i prawie nieodzowną.

Pod względem formalnym proszę o odesłanie wniosku do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje sprawozdanie Komisji bankowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego o krajowej Centralnej Kasie dla Spółek rolniczych we Lwowie. (**alg. 977.**)

Sprawozdawca poseł Żardecki ma głos.

Sprawozdawca p. **Żardecki.** (*zaczyna czytać sprawozdanie.*)

Sekretarz p. **Urbański.** Wnoszę uwolnienie p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania.

Marszałek. Jest wniosek uwolnienia p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty. Proszę o odczytanie wniosku komisji.

Sprawozdawca p. **Żardecki.** (*czyta.*)

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej Centralnej Kasie dla Spółek rolniczych we Lwowie wraz z sprawozdaniem z czynności Dyrekcyi i Rady Nadzorczej oraz zamknięciami rachunkowymi za lata 1909 i 1910.

II. Wysoki Sejm raczy w miejsce uchwały z dnia 16. lutego 1910 o uwolnieniu krajowej Centralnej Kasy od dodatków do podatków uchwalić następujący projekt ustawy.

Ustawa z dnia . . . obowiązuje w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o uwolnieniu krajowej Centralnej Kasy dla Spółek rolniczych we Lwowie od wszelkich dodatków do podatku zarobkowego podlegających ustawodawstwu krajowemu

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Artykuł I. Krajowa Centralna Kasa dla Spółek rolniczych we Lwowie zostaje uwolnioną na przeciąg dziesięciu lat od wszelkich krajowemu ustawodawstwu podlegających dodatków do podatku zarobkowego.

Dziesięcioletni okres uwolnienia rozpoczyna się z najbliższym terminem zapadłości podatkowej po ogłoszeniu niniejszej ustawy.

Artykuł II. Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom skarbu i spraw wewnętrznych.

Marszałek. Rozprawa ogólna otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do rozprawy szczegółowej.

Proszę o odczytanie wniosku pierwszego.

Sprawozdawca p. **Żardecki.** (*czyta.*)

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej Centralnej Kasie dla Spółek rolniczych we Lwowie wraz z sprawozdaniem z czynności Dyrekcji i Rady Nadzorczej oraz zamknięciami rachunkowemi za lata 1909 i 1910.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Sprawozdawa p. **Zardecki** (*czyta*):

II. Wysoki Sejm raczy w miejsce uchwały z dnia 16. lutego 1910 o uwolnieniu krajowej Centralnej Kasy od dodatków do podatków uchwalić następujący projekt ustawy.

Ustawa z dnia... obowiązująca w Królestwie Galicji i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o uwolnieniu krajowej Centralnej Kasy dla Spółek rolniczych we Lwowie od wszelkich dodatków do podatku zarobkowego podlegających ustawodawstwu krajowemu.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Artykuł I. Krajowa Centralna Kasa dla Spółek rolniczych we Lwowie zostaje uwolnioną na przeciąg dziesięciu lat od wszelkich krajowemu ustawodawstwu podlegających dodatków do podatku zarobkowego.

Dziesięcioletni okres uwolnienia rozpoczyna się z najbliższym terminem zapadłości podatkowej po ogłoszeniu niniejszej ustawy.

Artykuł II. Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom skarbu i spraw wewnętrznych.

Marszałek. Rozprawa ogólna nad tą ustawą otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa ogólna zamknięta przystępujemy do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca p. **Zardecki**. Wnoszę przyjęcie tej ustawy en bloc.

Marszałek. Jest wniosek przyjęcia tej ustawy en bloc. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty. Kto przyjmuje tę ustawę en bloc, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęta.

Sprawozdawca p. **Zardecki**. Wnoszę przyjęcie tej ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

Marszałek. Jest wniosek przystąpienia do trzeciego czytania bez czytania. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty. Kto przyjmuje ustawę w trzecim czytaniu bez czytania, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęta.

Następuje sprawozdanie Komisji sanitarnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego dotyczącem rozszerzenia i adaptacji szpitala powszechnego w Przemyślanach.

Sprawozdawca poseł **Sare** ma głos. (**alg. 978.**)

Sprawozdawca p. **Sare**. (*zaczyna czytać sprawozd.*)

Sekretarz p. **Urbański**. Wnoszę uwolnienie p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania.

Marszałek. Jest wniosek uwolnienia p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty. Proszę o odczytanie wniosku komisji.

Sprawozdawca p. **Sare**. (*czyta*):

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm uznaje potrzebę adaptacji i rozszerzenia szpitala powszechnego w Przemyślanach przez odbudowanie głównego gmachu szpitalnego, dobudowanie pawilonu zakaźnego na 6 łóżek i trupiarni.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki w tej wysokości, jaka się okaże konieczną na pokrycie kosztów tego rozszerzenia i na pokrycie całkowitych kosztów projektowanych adaptacji oraz niezbędnych ulepszeń tegoż szpitala.

Marszałek. Rozprawa ogólna otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa ogólna zamknięta, przystępujemy do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca p. **Sare**. Wnoszę przyjęcie obu wniosków en bloc.

Marszałek. Jest wniosek przyjęcia obu tych wniosków en bloc. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty. Kto przyjmuje te wnioski en bloc, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Są przyjęte.

Następuje sprawozdanie Komisji budżetowej w sprawie zapewnienia ze strony kraju wypłaty emerytur, pensyj wdów i dodatków na wychowanie dzieci dla nauczycieli zakładu głuchoniemych we Lwowie. (**alg. 979.**)

Sprawozdawca p. Głabiński ma głos.

Sprawozdawca p. **Głabiński.** *zaczyna czytać sprawozd.*

Sekretarz p. **Urbański.** Wnoszę uwolnienie p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania.

Marszałek. Jest wniosek uwolnienia p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty. Proszę o odczytanie wniosków komisji.

Sprawozdawca p. **Głabiński.** *(czyta.)*

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm upoważnia Wydział krajowy, aby pod warunkami podanymi w punkcie II. niniejszej uchwały, odkąd i o ile zajdzie potrzeba, preliminował w budżecie funduszu krajowego poczynszy od r. 1913 kwotę potrzebną do uzupełnienia wydatku lwowskiego zakładu dla głuchoniemych, na emerytury nauczycieli (i nauczycielek) tego Zakładu, na pensje wdów i dodatki na wychowanie dzieci, o ile odsetki funduszu emerytalnego na pokrycie powyższego wydatku nie wystarczą.

II. Warunki, pod którymi Sejm zapewnia lwowskiemu Zakładowi głuchoniemych pomoc, wymienioną w punkcie I. niniejszej uchwały, są następujące:

1) Etał posad i płac nauczycieli Zakładu jak i statut emerytalny przez cały czas trwania gwarancji kraju mogą być zmienione tylko za zgodą Wydziału krajowego.

2) Przez cały czas trwania gwarancji kraju wkładki emerytalne nauczycieli Zakładu i inne ewentualne przyrosty wpływać mają do funduszu emerytalnego, a tylko odsetki tego funduszu mogą być użyte na wypłatę płynnych emerytur, pensyj wdów i dodatków na wychowanie dzieci.

3) Gwarancja kraju ustanie z chwilą, gdy fundusz emerytalny nauczycieli Zakładu wzrośnie do takiej wysokości, że odsetki jego, wraz z wkładkami emerytalnymi Zakładu i nauczycieli i z innymi ewentualnymi przyrostami wystarczą na pokrycie wydatków funduszu emerytalnego.

4) Gdyby z biegiem czasu, już po ustaniu gwarancji kraju, pomoc funduszu krajowego okazała się chwilowo znowu potrzebną Zakładowi, uchwała ad I. wejdzie znowu w życie pod warunkami wymienionymi w uchwale II.

Marszałek. Rozprawa ogólna otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa ogólna zamknięta, przystępujemy do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca p. **Głabiński.** Wnoszę przyjęcie wszystkich wniosków komisji en bloc.

Marszałek. Jest wniosek przyjęcia wszystkich wniosków komisji en bloc. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty. Kto przyjmuje wnioski komisji en bloc, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Są przyjęte.

Następuje Sprawozdanie Komisji budżetowej o zamknięciu funduszy krajowych za rok 1910. (**alg. 980.**)

Sprawozdawca poseł Głabiński ma głos.

Sprawozdawca p. **Głabiński.** *(zaczyna czytać sprawozd.)*

Sekretarz p. **Urbański.** Wnoszę uwolnienie p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania.

Marszałek. Jest wniosek uwolnienia p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty. Proszę o odczytanie wniosków komisji.

Sprawozdawca p. **Głabiński.** *(czyta.)*

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm udziela Wydziałowi krajowemu absolutorium z rachunków funduszków budżetem objętych i dotowanych za rok 1910.

2. Uchwała powyższa obejmuje także absolutorium dla c. k. Rady szkolnej krajowej z działu wydatków funduszu szkolnego krajowego i funduszu szkolnego emerytalnego za rok 1910.

3. Rachunki funduszków samoistnych budżetem nieobjętych, wykazanych w dziale C. przyjmuje Sejm do wiadomości.

Marszałek. Rozprawa ogólna otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa ogólna zamknięta, przystępujemy do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca p. **Głabiński.** Wnoszę przyjęcie wniosków komisji en bloc.

Marszałek. Jest wniosek przyjęcia wniosków komisji en bloc. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty. Kto przyjmuje wnioski komisji en bloc, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Są przyjęte.

Następuje sprawozdanie Komisji przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia funduszu przemysłowego. (**alg. 981.**)

W zastępstwie nieobecnego p. Battaglii głos ma p. Ciuchciński.

Sprawozdawca p. **Ciuchciński.** (*zaczyna czytać sprawozd.*)

Sekretarz p. **Urbański.** Wnoszę uwolnienie p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania.

Marszałek. Jest wniosek uwolnienia p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty. Proszę o odczytanie wniosków komisji.

Sprawozdawca p. **Ciuchciński** (*czyta*)

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm upoważnia Wydział krajowy:

a) do zaciągnięcia pożyczki w 4½% obligacjach komunalnych Banku krajowego III. Emisji do wysokości nominalnej 7,000.000 koron na uzupełnienie kapitału funduszu przemysłowego do ogólnej sumy 10,000.000 K,

b) do zrealizowania z powyższej pożyczki w r. 1912 sumy 4,000.000 K w gotówce i do wstawiania corocznie w budżet krajowy, aż do zupełnej amortyzacji powyższej sumy, odpowiedniej kwoty, potrzebnej na oprocentowanie i umorzenie a to do R. XIII. wydatków budżetu krajowego w miejsce dotychczasowej dotacji 200.000 K, zamieszczonej w poz. 179 Rubr. XII. budżetu krajowego a przeznaczonej na powiększenie funduszu przemysłowego,

(P. Tymoteusz **Staruch** przerywa mowcy głośno krzyząc.)

Marszałek. Proszę p. T. Starucha o spokój! Proszę p. Sprawozdawcę o odczytanie dalszych wniosków.

Sprawozdawca p. **Ciuchciński** (*czyta.*)

c) do zrealizowania reszty powyższej pożyczki w latach 1913 do 1915 włącznie po jednym milionie koron rocznie w gotówce i do wstawiania do budżetu krajowego corocznie odpowiednich kwot aż do zupełnego jej umorzenia.

Marszałek. Rozprawa ogólna otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca p. **Ciuchciński.** Wnoszę przyjęcie wszystkich wniosków komisji en bloc.

Marszałek. Jest wniosek przyjęcia wszystkich wniosków komisji en bloc. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty. Kto przyjmuje wszystkie wnioski komisji en bloc, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Są przyjęte.

Sprawozdawca p. **Ciuchciński.** Wnoszę przyjęcie tej uchwały w trzecim czytaniu bez czytania.

Marszałek. Jest wniosek przystąpienia do trzeciego czytania bez czytania Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty. Kto przyjmuje uchwałę w trzecim czytaniu bez czytania, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęta.

Następuje sprawozdanie Komisji budżetowej o sprawozdaniach Wydziału krajowego w przedmiocie budowy szkół ludowych, oraz o wniosku p. Kleskiego w przedmiocie utworzenia funduszu pożyczkowego na budowę szkół w miastach. (alg. 982.)

W zastępstwie nieobecnego sprawozdawcy p. Leo, głos ma p. Głabiński

Sprawozdawca p. Głabiński. (zaczyna czytać sprawozdanie.)

Sekretarz p. Urbański. Wnoszę uwolnienie p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania.

Marszałek. Jest wniosek uwolnienia p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty. Proszę o odczytanie wniosków komisji.

Sprawozdawca p. Głabiński. (czyta.)

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie budowy szkół ludowych.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki aż do wysokości dziesięciu milionów koron, przeznaczonej na zasiłki dla funduszy szkolnych miejscowych w myśl art. 9. ustawy z 24. kwietnia 1894 Dz. u. kr. Nr. 49, wyłącznie na budowę nowych szkół w tych gminach:

a) gdzie strony konkurencyjne złożenie przypadającego w myśl art. 9. wspomnianej wyżej ustawy 120% datku konkurencyjnego w całości lub przeważnej części zapewniły, a grunta pod budowę szkół zostały zainstalowane na własność funduszu szkolnego miejscowego.

b) gdzie szkoły dotychczas nie zorganizowano jedynie dla braku budynku szkolnego, albo gdzie szkołę wprowadzić zorganizowano, ale dla braku budynku szkolnego dotychczas w życie nie weszła.

III. Zaciągnięcie powyższej pożyczki nastąpi w drodze stopniowej emisji 4% lub 4½%-owych obligacji dłużnych w takiej kwocie, jaką Wydział krajowy na podstawie szczegółowych dat przez Radę szkolną krajową mu dostarczonych na budowę poszczególnych szkół w roku uchwali.

IV. Na oprocentowanie i umorzenie zaciągniętej pożyczki wstawiać będzie Wydział krajowy począwszy od roku 1913 odpowiednią kwotę do każdorazowego preliminarza funduszu krajowego.

V. Sejm powołując się na swą uchwałę z dnia 12. marca 1907 r., wzywa ponownie c. k. Rząd, ażeby jak najrychlej zorganizował przy władzach szkolnych odpowiedni nadzór techniczny nad budynkami szkolnymi.

VI. Sejm wzywa Radę szkolną krajową, by w porozumieniu z Wydziałem krajowym w miejsce obecnych t. zw. wzorowych planów szkół ludowych wprowadziła w życie plany odpowiadające charakterowi budownictwa poszczególnych okolic kraju.

VII. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki aż do wysokości pięciu (5) milionów koron na utworzenie funduszu pożyczkowego na budowę szkół ludowych w miastach.

Fundusz ten ma być przeznaczony a) w kwocie czterech milionów na udzielanie gminom miejskim bezprocentowych w 20 latach zwrotnych pożyczek na pokrycie połowy kosztów budowy szkół ludowych (pospolitych i wydziałowych), o ile gminy wykażą się, iż zapewniły sobie w innej drodze fundusze potrzebne na pokrycie drugiej połowy kosztów budowy tychże szkół, b) w kwocie jednego miliona na udzielanie gminom miejskim, które z powodu wysokiego obciążenia lub wysokiego obciążenia dodatkami od podatków bezpośrednich nie będą w możności zapewnienia sobie bez nadmiernego obciążenia funduszy na pokrycie owej drugiej połowy kosztów budowy szkół, 4% długoterminowych pożyczek amortyzacyjnych na pokrycie tej drugiej połowy kosztów budowy.

VIII. Zaciągnięcie powyższej pożyczki nastąpi w drodze stopniowej emisji 4% lub 4½%-owych obligacji dłużnych w takiej kwocie, jaką Wydział krajowy na podstawie szczegółowych dat przez Radę szkolną krajową mu dostarczonych na budowę poszczególnych szkół w roku uchwali.

IX. Na oprocentowanie i umorzenie zaciągniętej pożyczki wstawiać będzie Wydział krajowy począwszy od roku 1913 odpowiednią kwotę do każdorazowego preliminarza funduszu krajowego.

Marszałek. Rozprawa ogólna otwarta. Czy żąda kto głosu. (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa ogólna zamknięta, przystępujemy do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca p. Głabiński. Wnoszę przyjęcie wniosków komisji en bloc.

Marszałek. Jest wniosek przyjęcia wniosków komisji en bloc. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść (*Większość*). Jest przyjęty. Kto przyjmuje wnioski komisji en bloc, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Są przyjęte.

Sprawozdawca p. Głabiński. Wnoszę przyjęcie tej uchwały w trzecim czytaniu bez czytania.

Marszałek. Jest wniosek przystąpienia do trzeciego czytania bez czytania. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty. Kto przyjmuje uchwałę w trzecim czytaniu bez czytania, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęta.

Następuje sprawozdanie Komisji solnej o krajowej sprzedaży soli (alg 983.)

Sprawozdawca p. Merunowicz ma głos.

Sprawozdawca p. Merunowicz (*zaczyna czytać sprawozdanie*.)

Sekretarz p. Urbański. Wnoszę uwolnienie p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania.

Marszałek. Jest wniosek uwolnienia p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty. Proszę o odczytanie wniosków komisji.

Sprawozdawca p. Merunowicz (*czyta*.)

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 7. września 1910 L.W. 103.035 i z dnia 16 grudnia 1911 L.W. 107.070 przyjmuje Sejm do wiadomości, a zarazem udziela mu absolutoryum z rachunków krajowego funduszu solnego za rok 1909 i 1910.

II. Sejm przyznaje:

1. Etatowym urzędnikom krajowego Zarządu sprzedaży soli, mającym siedzibę we Lwowie, zamiast dotychczasowych następujące dodatki aktywalne.

	w randze	VI. 1840	koron	rocznie
"	"	VIII. 1380	"	"
"	"	IX. 1200	"	"
"	"	X. 960	"	"
"	"	XI. 720	"	"
"	"	XII. 720	"	"

2. Aplikantom i dyetaryuszom zawodowym krajowego Zarządu sprzedaży soli, mającym siedzibę we Lwowie, czasowy dodatek drożyzniany na przeciąg roku 1912, w wysokości 15% ich poborów, płatny w ratach miesięcznych

3. Etatowym urzędnikom krajowego Zarządu sprzedaży soli prawo do pełnej emerytury po 35 latach służby, policzalnych do emerytury.

4. Urzędnicy i słudzy obowiązani są do składania dodatkowego rocznego przyczynku składanego przez urzędników etatowych krajowych, w myśl uchwały Sejmu z dnia 16. marca 1907.

5. Sejm postanawia, że urzędnik krajowego Zarządu sprzedaży soli, który ukończył 60-ty rok życia, a 35-ty rok służby, nie może postąpić do płacy wyższego stopnia.

6. Urzędnicy i słudzy krajowego Zarządu sprzedaży soli nie mogą sobie rościć żadnej pretensji do zaopatrzenia z funduszu krajowego, lecz jedynie z odsetek funduszu emerytalnego solnego.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd:

a) Ażebym utrzymał nadal we Wieliczce wydawanie jadalnej soli kamiennej do sprzedaży i po zaprowadzeniu tam fabrykacji soli warzonki — a sortowanie i przemielanie soli kamiennej ażebym oddał Wydziałowi krajowemu w taki sam sposób jak w Bochni.

b) Ponawiając uchwałę z 3 listopada 1904, 13 listopada 1907, 7. marca 1908 i 3. lutego 1910 Sejm wzywa c. k. Rząd, ażebym wyjednał oddanie eksploatacji pokładów i źródeł solnych w Galicji w zarząd, albo dzierżawę kraju za odpowiednim ubezpieczeniem dochodów, tudzież spełnienie zobowiązań c. k. Skarbu państwa z tytułu monopolu.

Marszałek. Rozprawa ogólna otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa ogólna zamknięta, przystępujemy do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca p. **Merunowicz.** Wnoszę przyjęcie wniosków en bloc.

Marszałek. Jest wniosek przyjęcia wniosków komisji en bloc. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść (*Większość.*) Jest przyjęty. Kto przyjmuje wnioski komisji en bloc, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Są przyjęte.

Następuje sprawozdanie Komisji kolejowej o czynnościach Departamentu IV. Wydziału krajowego w sprawach kolejowych za czas od 1. lipca 1910 do 30. czerwca 1911 (*alg. 984.*)

W zastępstwie nieobecnego sprawozdawcy p. Kolischera ma głos p. Sare.

Sprawozdawca p. **Sare** (*zaczyna czytać sprawozdanie.*)

Sekretarz p. **Urbański.** Wnoszę uwolnienie p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania.

Marszałek. Jest wniosek uwolnienia p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania.

Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty. Proszę o odczytanie wniosków komisji.

Sprawozdawca p. **Sare** (*czyta*):

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdania Wydziału krajowego z czynności Departamentu IV. w sprawach kolejowych za czas od 1. lipca 1909 do 30. czerwca 1910 i za czas od 1. lipca 1910 do 30. czerwca 1911.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd aby w porozumieniu z Wydziałem krajowym przeprowadził potrzebne zarządzenia w celu tańszego prowadzenia ruchu na kolejach lokalnych, a to w ten sposób, aby koszta eksploatacji były dostosowane do charakteru tych kolei i ich dochodów.

III. Co się tyczy projektowanej kolei Przemysł-Brzozów-Rymanów, względnie Krosno, Sejm oświadcza się za połączeniem z Krosnem i wzywa c. k. Rząd, żeby przeprowadził w najbliższej przyszłości budowę linii z Przemysła na Brzozów do Krosna i w tym celu w najbliższym projekcie ustawy o zapewnieniu budowy kolei lokalnych uwzględnił tę linię przez wstawienie odpowiedniego udziału państwa w kosztach jej budowy.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby poczynił potrzebne kroki celem uwzględnienia projektowanej kolei lokalnej z Rzeszowa do Niska w najbliższym projekcie ustawy o zapewnieniu budowy kolei lokalnych przez wstawienie odpowiedniego udziału państwa w kosztach jej budowy.

V. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaliczkowania z krajowego funduszu kolejowego na sporządzenie projektu przebudowania wąskotorowej kolei lokalnej Przeworsk-Dynów na normalnotorową, jakoteż do podjęcia w stosownej chwili kroków potrzebnych do zrealizowania tego projektu.

VI. Sejm wzywa c. k. Rząd, by przyspieszył wykonanie kolei Kołomyja-Kosów-Uścieryki a przedewszystkiem części Kołomyja-Kosów-Kuty.

VII. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby po przeprowadzeniu komisji rewizyjnej trasy dla projektowanej kolei lokalnej ze Starego Sącza na Szczawnicę do Nowego Targu i wypracowaniu kosztorysu dla tej kolei przeprowadził z c. k. Rządem rokowania, któreby miały na celu szybką realizację budowy tej kolei przedewszystkiem dla części między Starym Sączem a Szczawnicą.

VIII. Sejm oznacza zwolnienia rocznego obciążenia krajowego funduszu kolejowego na podstawie dochodów kolei lokalnych przez kraj gwarantowanych w sumie rocznej 700.000 K słowami siedmset tysięcy koron.

IX. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaliczenia z krajowego funduszu kwot na sporządzenie projektów szczegółowych kolei lokalnych:

a) ze Starego Sącza przez Szczawnicę do Nowego Targu;

b) z Kołomyji na Kosów, Kuty do Uścieryki.

X. Sejm uznaje budowę linii kolejowej z Podhajec na Wiśniowczyk, Trembowłę względnie Mogielnicę, Budzanów za potrzebną i użyteczną.

XI. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wypracowania projektu generalnego dla połączenia kolejowego Podhajce-Wiśniowczyk-Trembowla i warianty Dereniówka via Mogielnica-Budzanów.

XII. Sejm uznaje budowę linii kolejowej ze stacyi Rymanów do miejscowości Rymanów zdroj za potrzebną i pożyteczną i wzywa Wydział krajowy, aby wdrożył potrzebne kroki zdążające do wybudowania tej kolei.

Marszałek. Rozprawa ogólna otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa ogólna zamknięta, przystępujemy do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca p. **Sare.** Wnoszę przyjęcie wniosków komisji en bloc.

Marszałek. Jest wniosek przyjęcia wniosków en bloc. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty. Kto przyjmuje wnioski komisji en bloc, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Są przyjęte.

Punkt 17 i 18 dzisiejszego porządku dziennego usuwam, wobec czego przystępujemy do punktu 19, t. j. sprawozdania Komisji budżetowej w przedmiocie petycji gminy król. stoł. miasta Lwowa o porękę kraju dla pożyczki 6,000.000 K w obligacjach kolejowych Banku krajowego na cele inwestycyjne miejskich zakładów elektrycznych (**alg. 985**).

Sprawozdawca p. Witołd Korytowski ma głos.

Sprawozdawca p. **Korytowski** Witołd. Wysoki Sejmie!

Ustawa, będąca przedmiotem obrad, ma zabezpieczyć porękę kraju dla pożyczki 6,000.000 K, którą gmina miasta Lwowa zamierza zaciągnąć na cele inwestycyjne miejskich zakładów elektrycznych. W sprawozdaniu komisji budżetowej wszystko dokładnie wyjaśnione i umotywowane. Dochody miasta z jego przedsiębiorstw elektrycznych są tak znaczne i tak stale i niepomierne rosną, że niezawodnie stale stanowić będą jedno z najważniejszych źródeł dochodu miasta, a obawę, aby kraj z tytułu poręki miał odpowiadać, można uważać za wykluczoną. Nadmienić jeszcze muszę, że w sprawozdaniu komisji na stronie drugiej znajdują się dwie rażące pomyłki drukarskie. Mianowicie pod pozycją: »Program inwestycji na rok 1911, stacya wodociągowa i rurociąg« wydrukowano 80.000 K, zamiast 200.000 K, a dalej pod tą samą pozycją »400 połączeń domowych po 200 K«, zamiast 80.000 K, 800.000 K. Cyfra ogólna tej pozycji 1,325.000 K jest jednak w sprawozdaniu słusznie podana. Wnoszę na uchwalenie projektu ustawy (*zaczyna czytać sprawozdanie*).

Sekretarz p. **Urbański.**

Wnoszę uwolnienie p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania.

Marszałek. Jest wniosek uwolnienia p. Sprawozdawcy od czytania sprawozdania. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty. Proszę o odczytanie wniosków komisji.

Sprawozdawca p. **Korytowski** (*czyta*):

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący projekt ustawy:

Ustawa z dnia . . . , o poręczeniu przez kraj pożyczki król. stoł. miasta Lwowa w sumie 6,000.000 K. na cele inwestycyjne miejskich zakładów elektrycznych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. 1. Kraj Królestwa Galicyi i Lomomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem poręcza za pożyczkę w wysokości sześciu milionów (6,000.000) koron, które gmina król. stoł. miasta Lwowa zamierza zaciągnąć w Banku krajowym we Lwowie w obligacjach kolejowych tegoż Banku. Pożyczka ta jest przeznaczoną na cele inwestycyjne miejskich zakładów elektrycznych.

Art. 2. Raty amortyzacyjne od tej pożyczki obowiązana jest Rada król. stoł. miasta Lwowa przez cały czas okresu umorzenia wstawiać do budżetu i obowiązana jest przy uchwaleniu budżetu uchwalić stosowne środki pokrycia niedoboru budżetowego. Gdyby Rada miejska tego obowiązku nie dopełniła, Wydział krajowy wstawi raty amortyzacyjne od niniejszej pożyczki w budżet gminy miasta Lwowa i nałoży stosowne dodatki gminne do podatków na pokrycie pożyczkowych rat amortyzacyjnych, względnie na pokrycie niedoboru budżetowego.

Budżet przez Radę miejską uchwalony przedłoży Magistrat król. stoł. miasta Lwowa Wydziałowi krajowemu corocznie najpóźniej 15. grudnia przed rokiem przedmiotowym.

Zamknięcie rachunków z ubiegłego roku, przez Radę miejską sprawdzone i przyjęte, przedłoży Magistrat Wydziałowi krajowemu corocznie najpóźniej 1. września.

Art. 3. Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i skarbu.

Marszałek. Rozprawa ogólna otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa ogólna zamknięta, przystępujemy do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca p. **Korytowski.** Wnoszę przyjęcie tej ustawy en bloc.

Marszałek. Jest wniosek przyjęcia tej ustawy en bloc. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty. Kto przyjmuje tę ustawę en bloc, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęta.

Sprawozdawca p. **Korytowski.** Wnoszę przyjęcie tej ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

Marszałek. Jest wniosek przystąpienia do trzeciego czytania bez czytania. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty. Kto przyjmuje ustawę w trzecim czytaniu bez czytania, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęta.

Porządek dzienny dzisiejszego posiedzenia wyczerpany, mam zamiar przystąpić do zamknięcia posiedzenia.

Następne posiedzenie odbędzie się we wtorek dnia 13 lutego 1912 o godzinie 10 rano.

Porządek dzienny zostanie Panom w drodze pisemnej przysłany.

Posiedzenie zamykam.

(Koniec posiedzenia o godzinie 1 min. po południu).

